

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

LADISLAV MARCÍN

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ADHEZNÍ ŘÍZENÍ

Autor práce: LADISLAV MARCÍN
Studijní obor: BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ ČINNOST
Forma studia: KOMBINOVANÁ
Vedoucí práce: JUDr. SOŇA FIŠEROVÁ
Katedra: KATEDRA PRÁVNÍCH OBORŮ A BEZPEČNOSTNÍCH STUDIÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....
vlastnoruční podpis autora bakalářské práce

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Soně Fišerové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

<i>Úvod</i>	6
1. Cíl a metodika bakalářské práce	8
2. Adhezní řízení a s ním spojená problematika	9
2.1 Adhezní řízení.....	9
2.2 Adhezní řízení jako součást trestního řádu.....	12
2.3 Výkon rozhodnutí obecně.....	14
2.4 Nároky poškozeného na náhradu škody.....	16
2.5 Procesní postup při uplatňování nároku na náhradu škody	21
3. Postavení a práva poškozeného v adhezním řízení v České republice	23
3.1 Postavení a práva poškozeného v adhezním řízení	23
3.2 Obecná definice poškozeného	24
3.3 Procesní práva všech poškozených podle § 43 odst. 1 TrŘ.....	24
3.4 Procesní práva poškozených podle § 43 odst. 3 TrŘ, kterým byla umožněna náhrada škody v adhezním řízení.....	37
4. Náhrada škody za způsobený trestný čin ve Slovenské republice	45
4.1 Náhrada škody za způsobený trestný čin ve Slovenské republice	45
4.2 Uplatnění nároku poškozeným na odškodnění	46
4.3 Nároky poškozeného na náhradu škody.....	47
4.4 Organizace na pomoc obětem trestných činů	48
4.5 Poškozený a jeho práva.....	48
5. Možné změny v adhezním řízení	51
5.1 Návrhy de lege ferenda pro adhezní řízení.....	51
5.2 Chystaná rekonstrukce stávajícího trestního řádu č. 141/1961 Sb.....	53
Závěr	55
Seznam použité literatury	60
Použité zkratky	63

Abstrakt..... 64

Abstract..... 64

Úvod

Jako téma pro svou bakalářskou práci jsem si zvolil „Adhezní řízení“. Pro volbu tohoto tématu mne vede fakt, že každý den, i třeba nevědomky, se můžeme stát poškozenými nebo dokonce škůdci. O tomto tématu anebo jeho částech píše řada našich předních odborníků z řad soudců, vysokoškolských učitelů a řada dalších. Jako příklad lze uvést několik knižních publikací. Jde o „Poškozený a adhezní řízení v České republice, kterou napsali soudci našeho nejvyššího soudu v Brně (JUDr. Růžička, M., Ph. D., JUDr. Púry F., JUDr. Zezulová, J., Ph. D.). Jako další lze uvést „Poškozený v českém trestním řízení“ (autor doc. JUDr. Jelínek, J., CSc. Jako poslední publikaci, kterou bych uvedl, je příručka ministerstva vnitra, jedná se o „Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení“ (autor JUDr. Látal, J.). Podle mého názoru výše popsané publikace asi nejlépe řeší a vystihují danou problematiku adhezního řízení. Bakalářská práce se zaměřuje na teoretickou a praktickou část problematiky adhezního řízení. Téma, které jsem si vybral, se zabývá náhradou škody způsobenou trestným činem. Vzniklá škoda může být způsobena na zdraví, či majetku poškozených osob. Ve své práci se nejvíce zaměřím na osobu poškozeného, protože tato osoba je z mého pohledu nejvíce trestným činem dotčena, a to z důvodu poškození jejího majetku, zdraví, dobrého jména anebo pověsti, dále je pak nutné ze strany poškozeného vynakládat čas a finanční prostředky na hájení svých práv a dalších záležitostí, které musí poškozený učinit. V této práci bych chtěl popsat práva, kterými poškozený ze zákona disponuje. Také se zaměřím na náhradu škody v cizím státě, ale nejvíce se soustředím na postavení osoby poškozeného v tomto státě. Jako i ostatní právní odvětví, tak i trestní řád a s ním spojené adhezní řízení prošly vývojem, v dřívějších dobách mohly být zájmy jednotlivce dány na úkor společnosti, zejména před rokem 1989 to nebylo ojedinělým jevem. Tento fakt by se již v dnešní společnosti neměl stávat. Současná moderní společnost je založena na demokratickém právním systému. Ovšem i v dnešním světě je stále možné nalézt země, kde jsou porušována i základní lidská práva, a v těchto zemích se už vůbec nelze domáhat odškodnění při porušení majetku, zdraví anebo dokonce dobrého jména.

Bakalářská práce se skládá z pěti kapitol. První kapitola popisuje cíl bakalářské práce. Druhá kapitola teoretické části popisuje adhezní řízení v celku, a jak je zakomponováno do trestního řádu. Také je popsán případ, kdy není plněno rozhodnutí soudu ze strany škůdce vůči poškozenému, takové řízení je u nás známé jako exekuce. Dále tato část

řeší procesní postup při uplatňování náhrady škody v adhezním řízení, musejí být například splněny lhůty pro podání návrhu na odškodnění v tomto řízení, v návrhu na náhradu škody musí být přesně specifikováno, proti komu bude škoda a v jaké výši požadována. Tyto a další záležitosti je nutno učinit pro získání nároku v adhezním řízení. Třetí kapitola praktické části popisuje práva poškozeného, je nutné rozdělit práva poškozených na dvě skupiny a to práva, která mají všichni poškození, a práva, jež mají poškození, kterým bylo vyhověno na uplatnění náhrady škody v adhezním řízení. Všechna tato práva obou skupin popíši. Čtvrtá kapitola praktické části pojednává o náhradě škody v cizím státě, avšak nejvíce se zaměřuje na osobu poškozenou v tomto státě. Pro porovnání náhrady škody a práv poškozených u nás a v cizině jsem si vybral Slovenskou republiku a její řešení náhrady škody za způsobený trestný čin. Pátá kapitola teoretické části řeší, jaký by mohl být vývoj adhezního řízení a práv poškozených v něm. Závěr shrnuje všechna zjištěná fakta při porovnání adhezního řízení u nás a v cizím státě, ale nejvíce se zaměřuje srovnání práv osob poškozených v našem státě a cizím státě.

1. Cíl a metodika bakalářské práce

Předložená bakalářská práce pojednává o adhezním řízení a s ním spojené problematice. Ovšem nejvíce je zaměřena na práva poškozeného v České a Slovenské republice, jejím cílem je porovnat práva poškozených, zda jsou zde nějaké odlišnosti a případně v čem se liší. Pro porovnání obou úprav jsem se rozhodl z důvodu rozpadu Československa v roce 1993 a vzniku samostatných republik Česka a Slovenska. Obě země používaly zákon č. 140/1961 Sb. (od 1. ledna 2010 platí v České republice nový trestní zákoník a to č. 40/2009 Sb.), č. 141/1961 Sb. a další k tomu patřící zákony, proto je zajímavé porovnat náhradu škody v obou zemích, jak se do dnešní doby vyrovnaly s touto problematikou. Dalším důvodem, proč porovnávat výše jmenované, je fakt, že jsme spolu byli mnoho let sjednoceni, a tak k sobě máme velice blízko, mezi oběma zeměmi není velká jazyková bariéra, a také naše kulturní zvyklosti jsou podobné.

2. Adhezní řízení a s ním spojená problematika

2.1 Adhezní řízení

Adhezní řízení je prostředek, který je součástí trestního řádu a slouží k náhradě škody poškozenému, poškozený oproti svému pachateli má podle § 43 odst. 3 TrŘ nárok na náhradu vzniklé škody, o této škodě bude rozhodováno jen v případech, kdy škoda vznikla v příčinné souvislosti s trestným činem. V tomto řízení lze nahradit jen majetkovou škodu, která je vyčíslitelná v penězích, a jen do výše, jež byla skutečně při trestném činu prokázána. Adhezní řízení netvoří žádnou samostatnou část trestního řízení před soudem, toto řízení zejména splývá ve stádiu dokazování a poté s vynesením rozsudku. Je ovšem třeba adhezní řízení obsahově oddělit od hlavního projednávaného trestného činu, pro který je obžalovaný stíhán. Toto řízení se ve svojí podstatě zabývá pouze posouzením a následným přiznáním či nepřiznáním nároku poškozeného ze strany soudu na finanční náhradu za způsobený trestný čin. Lze to také považovat za jakýsi doplněk k výchovnému účinku na pachatele trestného činu, kterému soud kromě podmíněného trestu nebo trestu odnětí svobody ještě nařídí finanční náhradu za způsobenou škodu poškozenému. V adhezním řízení lze projednávat jen skutky, které je možné řešit i v občanskoprávním řízení, avšak v občanskoprávním řízení je nutné pro rozhodnutí o náhradě škody počkat na rozsudek z hlavního líčení. Toto řízení nijak nenahrazuje občanskoprávní řízení. Hlavní podstata adhezního řízení je v tom, že osoba poškozená se dříve domůže náhrady, ale také není potřeba dalších soudních poplatků a právního zastupování. „*Poškozený na rozdíl od civilního řízení není zatížen důkazním břemenem a včasným a řádným uplatněním nároku v adhezním řízení může poškozený zabránit jeho promlčení (§ 112 ObčZ, § 402 ObchZ, § 331 ZPr, § 261 odst. 3 ZPr č. 65 / 1965 Sb)*“.¹ Soud při uplatňování náhrady škody v adhezním řízení postupuje striktně podle trestního řádu, avšak k výměře výše náhrady škody je postupováno podle hmotněprávních předpisů a to zejména občanského zákoníku, obchodního zákoníku, pracovního zákoníku a v některých případech i podle jiných hmotněprávních předpisů. Na náhradu škody v adhezním řízení má nárok jen osoba, proti které byl prokazatelně spáchán trestný čin a této osobě bylo umožněno uplatňovat tento nárok na náhradu škody podle § 43 odst. 3 TrŘ. V trestním řádu je osoba

---

¹ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEŽULOVÁ, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 455 s. ISBN 978 – 80 – 7179 – 59 – 9.

poškozeného definována v § 43 odst. 1 TrŘ „*Ten komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobená majetková, morální či jiná škoda*“.² Poškozená osoba³ má právo navrhnout soudu oproti obžalovanému, aby jí byla nahrazena vzniklá škoda v odsuzujícím rozsudku, ale jen za předpokladu, že tato osoba včas a řádně uplatní požadavek o náhradě škody podle § 43 odst. 3 TrŘ, tento návrh na odškodnění musí osoba poškozená podat vůči určité osobě nebo více osobám, pokud se podílely na způsobené škodě. Pokud je více pachatelů, osoba poškozená může učinit návrh, v jakém poměru požaduje po pachatelích odškodnění (může být i solidární odpovědnost). Je ovšem nutné podotknout, že na rozdíl od poškozeného státní zástupce nebo dokonce soud nemůže podat podnět k zahájení adhezního řízení.

Za poškozeného v adhezním řízení nelze považovat podle § 43 odst. 2 TrŘ toho, „*Kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem*“.⁴

Poškozený, stejně jako další účastníci soudního sporu, je nositelem řady práv, tato práva jsou popsána v dalších kapitolách práce. Poškozený v daném sporu vystupuje jako žalující strana, v řadě případů jsou zájmy poškozeného stejné jako zájmy státního zástupce, ale poškozený nemusí na rozdíl od státního zástupce vystupovat nestranně.

Dále také v mnoha případech poškozený vystupuje jako svědek, a je to z důvodu, že může disponovat nejlepšími informacemi o spáchaném trestném činu.

Požadavek ze strany poškozeného na náhradu škody v adhezním řízení může poškozený učinit již v přípravném řízení, avšak tento požadavek lze učinit nejpozději u hlavního líčení, před zahájením dokazování, kdy se předseda senátu zeptá poškozeného (pokud je přítomen), zda trvá na požadovaném nároku náhrady škody. Poté postačí, když poškozený poukáže na svůj dřívější požadavek anebo se vyjádří k výši nárokům požadované škody. Pokud se stane, že poškozený není přítomen u hlavního líčení, tak se k náhradě škody postupuje z vyjádření ze spisu, tento návrh poté přečte předseda senátu (§ 206 odst. 2 TrŘ). Pokud ve spisu není tento nárok uveden, nelze zahájit adhezní řízení a to ani později.

---

² JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 81 s. ISBN 978 – 80 – 7400 – 086 – 7.

³ Ale také její zmocněnec (u více poškozených může být i jeden zmocněnec), právní zástupci a u mladistvých jejich opatrovník.

⁴ JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 81 s. ISBN 978 – 80 – 7400 – 086 – 7.

Pro vznesení nároku na náhradu škody v adhezním řízení je nezbytné vyčíslení způsobené škody, případně postačí vyčíslit její minimální výši a v průběhu hlavního líčení tuto částku upřesnit, nejdéle však do doby, než se senát odebere k závěrečné poradě. „*Výše škody se určuje podle zásad stanovených v § 89 odst. 11 a 12 TrZ*“.⁵ (od 1. 1. 2010 se jedná o § 137 a § 138 odst. 1 a 2) Pokud není škoda vyčíslena alespoň v minimální výši, je poškozený soudem odkázán se svým požadavkem na odškodnění v občanskoprávních řízeních nebo na jiný příslušný orgán z důvodu, aby nebylo prodlužováno trestní řízení (§ 229 TrŘ).

Ke zrušení náhrady škody v adhezním řízení může dojít, pokud obžalovaný uhradil škodu poškozenému nebo o náhradě škody s poškozeným uzavřel dohodu či učinil jiné kroky k nápravě vzniklé události. „*Dohodu, kterou ve smyslu § 307 odst. 1 písm. e) TrŘ obviněný uzavře s poškozeným o náhradě škody způsobené trestným činem, nelze zaměňovat se soudním smírem ve smyslu § 99 OsŘ včetně jeho náležitostí a účinků uvedených v citovaném ustanovení OsŘ*“.⁶

Pokud je podezření, že by obžalovaný mohl mařit nebo ztěžovat finanční nahrazení osobě poškozené, může soud podle § 47 TrŘ zajistit majetek obžalovaného. O zajištění majetku obžalovaného rozhoduje soud na podnět státního zástupce nebo poškozeného, v přípravném řízení může zajištění majetku provést státní zástupce na podnět poškozeného. Pokud poškozený ví, že obžalovaný je majitelem movité věci mimo své bydliště, uvede tuto skutečnost v nároku na zajištění.

V případech, kdy vůči poškozenému nejsou plněny jeho pohledávky ze strany obžalovaného, je možné ze strany poškozeného požádat soud o přiznání úroků z prodlení. „*Výši úroků z prodlení podle občanského zákoníku stanoví § 1 nařízení vlády č. 142 / 1994 Sb., ve znění nařízení vlády č. 163 / 2005 Sb*“.⁷ Tento požadavek může učinit jen poškozený, nikoliv soud či dokonce státní zástupce. Nárok na úrok z prodlení může soud přiznat poškozenému jen od doby, kdy nejsou vůči poškozenému plněny jeho závazky ze strany obžalovaného. „*Je žádoucí, aby poškozený uplatnil úroky z prodlení řádně a včas způsobem stanoveným v § 43 odst. 3 TrŘ, tj. nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2 TrŘ)*“.⁸

---

⁵ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEZULOVÁ, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 460 s. ISBN 78 – 80 – 7179 – 559 – 9.

⁶ LÁTAL, J. Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení. 1. vyd. Praha: SEVT, a. s. 1994. 25 s. SEVT 98 011 0

⁷ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEZULOVÁ, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 497 s. ISBN 978 – 80 – 7179 – 559 – 9.

⁸ LÁTAL, J. Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení. 1. vyd. Praha: SEVT, a. s. 1994. 200 – 201 s. SEVT 98 011 0.

Náhradu škody v adhezním řízení nelze učinit, jestliže již v dřívější věci bylo v občanském soudním řízení o způsobené škodě rozhodnuto. Dále pak v případech, kdy poškozenému nebyl odsuzujícím rozsudkem v plné výši nebo jen z části přiznán požadavek na náhradu škody, anebo také pokud byl vynesena zprošťující rozsudek (§ 226 TrŘ). To však nebrání poškozenému, aby dále svůj případný požadavek řešil v občanskoprávním sporu.

Po splnění všech hmotněprávních a procesněprávních úkonů vynesou soud rozhodnutí o vině či nevině obžalovaného. Přirčení náhrady škody musí být přiznáno v odsuzujícím rozsudku. Nezáleží, jaký trest či dokonce jeho výše byla v rozsudku stanovena, ale je podstatné, že za trestný čin byl obžalovaný uznán vinným a z důvodu tohoto činu vznikla škoda poškozenému. Obžalovanému je poté tato skutečnost sdělena soudem a podle § 228 TrŘ nařízeno obžalovanému nahradit vzniklou škodu. Z rozhodnutí soudu musí být patrné přesné označení osoby poškozené a v jaké výši náleží odškodnění této osobě (zda bude nahrazena celá vzniklá škoda nebo jen její část, případně, že škoda nebude uhrazena vůbec). Pro případný zbytek nebo celou nepřiznanou náhradu je poškozený soudem odkázán podle § 229 TrŘ na řízení ve věcech občanskoprávních, případně na řízení před jiným příslušným orgánem.

2.2 Adhezní řízení jako součást trestního řádu

2.2.1 Trestní řád obecně

Trestní řád České republiky je platný od 1. ledna 1962, je označen číslem 141 / 1961 Sb. Jedná se o prostředek, který upravuje trestní právo procesní, zejména práva a povinnosti všech zúčastněných stran před začátkem trestního řízení a během tohoto řízení, ale také zajišťuje vymahatelnost zákona, funkce trestního řádu je popsána v § 1. Trestní řád je rozdělen do pěti částí, které se dělí na jednotlivé hlavy, dále pak na oddíly, paragrafy a odstavce. Tato část práva prošla do dnešní doby mnoha novelizacemi. „*Trestní řád byl v průběhu své účinnosti celkem 56krát novelizován (a jeho ustanovení se podstatněji dotklo 7 nálezů Ústavního soudu, z toho 9 novel se vztahovalo k období před rokem 1989*“.⁹

---

⁹ Wikipedia [online]. 2006, poslední revize 17. 12. 2008 [cit. 25. února 2009]. Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Trestn%C3%AD_%C5%99%C3%A1d

2.2.2 Zakomponování adhezního řízení do trestního řádu

Při zkoumání provázanosti trestního řádu a adhezního řízení zjistíme, že první velice důležitá část je v části první, oddíl sedmý, hlava druhá, § 43 TrŘ. Zde je v prvním odstavci definován poškozený, o jakou osobu se vlastně jedná. V druhém odstavci je uvedeno, kdo se za poškozeného nepovažuje. Třetí a velice významný odstavec nám již určuje, že „*Poškozený, který má právo podle zákona proti obviněnému na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobená, je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnosti nahradit tuto škodu*“.¹⁰ Tento odstavec je nesmírně důležitý, jedná se totiž o prvotní úkon pro náhradu škody v adhezním řízení. Poslední čtvrtý odstavec dává právo poškozenému odmítnout náhradu škody.

Další velice propojující část obou prostředků je v části třetí, hlava třináctá, oddíl sedmý, § 228 TrŘ, odstavec první. Zde se uvádí, že soud uloží v rozsudku za povinnost obžalovanému uhradit škodu poškozenému, kterému byla tato škoda způsobena prokázaným trestným činem, ovšem škoda musela být poškozeným uplatňovaná podle § 43 odst. 3 TrŘ. Druhý odstavec řeší nutnost uvedení ze strany soudu, komu přesně má být tato náhrada škody přisouzena, také je umožněno soudu rozložit náhradu škody do splátek. Třetí odstavec řeší možnost vyplacení náhrady škody v cizí měně, tato skutečnost je vysvětlena pod písmenem a) a b).

Jako poslední podstatný bod, který nám propojuje oba dva prostředky, je § 229 TrŘ, zde je uvedeno, v jakých případech je poškozený odkázán se svým nárokem na občanskoprávní či jiné řízení. Podle odstavce jedna může poškozeného soud odkázat s jeho návrhem podle § 43 odst. 3 TrŘ na občanskoprávní či jiné řízení, zejména v případech, kdy by bylo třeba provádět další dokazování vzniklé škody, a tudíž by bylo prodlužováno trestní řízení. Odstavcem dvě může soud poškozeného odkázat se zbylým návrhem náhrady škody na občanskoprávní či jiné řízení, pokud byla škoda přisouzená jen z části. V posledním třetím odstavci může soud odkázat poškozeného na řízení občanskoprávní či jiné řízení, pokud je obžalovaný zproštěn obžaloby.

Tyto výše uvedené tři paragrafy (§ 43, § 228, § 229 TrŘ) jsou hlavní body, které svazují adhezní řízení s trestním řádem. Ovšem nelze zapomenout i na ostatní části trestního řádu, podle kterých se postupuje při projednávání skutku před soudem. Je třeba mít na

---

¹⁰ JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 81 s. ISBN 978 – 80 – 7400 – 086 – 7.

paměti, že je nutné v adhezním řízení postupovat přesně a podle celého trestního řádu pro všechny zúčastněné strany.

2.3 Výkon rozhodnutí obecně

Jedná se o prostředek státní moci k donucení dodržování právních norem. Jde o případy, kdy nejsou plněny dobrovolně povinnosti obžalovaného vůči poškozenému, které stanovil příslušný orgán, a jsou uvedeny v rozhodnutí, v němž je stanoveno plnění do určitého termínu. Tuto činnost mohou provádět oprávněné orgány, na jejichž vrcholu je soud, některé činnosti může provádět pouze soud. Výkon rozhodnutí je také znám pod názvem exekuce, dále jen exekuce. Strany při tomto sporu se nazývají povinný a oprávněný. Exekuce je přesně upravena právními normami a je nutné jejich dodržování. Exekuční řízení je upraveno občanským soudním řádem č. 99/1963 Sb. a dalšími zákony. Při projednávání exekuce je také postupováno podle občanského práva procesního. V roce 2001 ještě k výše jmenovanému zákonu přibyl zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti. Tento zákon vstoupil v platnost 1. března 2001. Exekuce je možné dělit podle právních odvětví, a to na trestněprávní, civilněprávní a správněprávní.

Při rozhodování o exekuci tak lze učinit jen na území našeho státu, v žádném případě nelze zasahovat do svrchovanosti cizího státu, toto platí i naopak.

2.3.1 Předpoklady pro výkon rozhodnutí

Je třeba mít na paměti, že pro exekuční řízení je nutné dodržet procesní podmínky, pokud toto není splněno, nelze provést exekuci. Další podmínkou je exekuční titul. Jedná se o rozhodnutí příslušného orgánu pro provedení exekuce. Jde o materiální a formální podmínku exekuce, kde musí být přesně uveden povinný a oprávněný, to jest jeho jméno, příjmení, bydliště a zaměstnání,¹¹ jaká je výše plnění a do kdy mělo být plněno. Také musí být zkoumána vykonavatelnost rozhodnutí, jedná se o naplnění lhůt pro plnění. Pokud nejsou tyto podmínky splněny, je exekuce zamítnuta.

---

¹¹ Je to z důvodu možné záměny nebo pro případ křivého podání osobních informací.

2.3.2 Možnosti provedení výkonu rozhodnutí

Oprávněný má možnost využít dvou způsobů k donucení povinného ke splnění povinnosti, která mu byla nařízena příslušným orgánem, jde o soudní exekuci anebo exekuce za pomoci soudního exekutora. V obou případech jsou náklady na exekuci připočteny k dlužné částce a vymáhány po povinném. Exekuční činnost trvá, dokud není celá částka vymožena anebo pokud soud nerozhodne o zastavení.

Exekuce může být provedena: srážkami ze mzdy, příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu, příkázáním pohledávky, prodejem movitých věcí a nemovitostí, prodejem podniku a zařízení.

2.3.2.1 Provedení výkonu rozhodnutí za pomoci soudu

Soudní výkon rozhodnutí (exekuce) upravuje občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., zde je v části šesté, hlava první, § 274 OsŘ umožněno oprávněnému požádat soud o exekuci vůči povinnému. Soud, který o výkonu rozhodnutí rozhoduje, vydá usnesení o nařízení exekuce a pověří příslušného exekutora. Oprávněný navrhne způsob řešení a označí majetek povinného, kterého se má exekuce týkat. Soudy, jež rozhodují o exekuci, jsou v prvním stupni okresní soudy, zde rozhoduje o exekuci samosoudce, ovšem při odvolání rozhoduje senát. *„Příslušnost soudu je určována podle bydliště povinného anebo nemá-li bydliště, v jehož obvodu se zdržuje. V případě, že se jedná o právnickou osobu, je místně příslušný soud, kde má tato právnická osoba své sídlo. Není-li takový soud v České republice, je příslušným ten soud, v jehož obvodu má povinný majetek (tv. Forum rei sitae). Jde-li o exekuci příkázáním pohledávky, je příslušný obecný soud banky nebo jiného dlužníka povinného, popřípadě soud, v jehož obvodu má zahraniční dlužník povinného umístěn v České republice svůj podnik nebo organizační složku svého podniku“.*¹² Dále pak v obvodu, kde se nachází nemovitost, podnik nebo část podniku povinného.

2.3.2.2 Provedení exekuce za pomoci soudního exekutora

Do našeho právního systému vstoupila v roce 2001 nová činnost, již vykonávají soukromé osoby, které k této činnosti pověřuje stát. Jde o zákon č. 120/2001 Sb.

---

¹² SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Exekuce*. 1. Vyd. Ostrava: KEY Publishing s. r. o. ve spolupráci s B. I. B. S., 2008. 28 – 29 s. ISBN 97 – 80 -87071 – 91 – 5 (KEY Publishing s. r. o.), 978 – 80 – 87255 – 12 – 4 (B. I. B. S., a. s.).

o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Tuto činnost upravuje předchozí jmenovaný zákon a občanský soudní řád č. 99/1963 Sb. (ale také ještě další právní předpisy). Tento institut byl zřízen z důvodu ulehčení soudům, slouží zejména k předcházení zbytečným zdlouhavým soudním jednáním. Soukromí soudní exekutoři, dále jen exekutor, jsou organizováni v exekutorské komoře,¹³ v jejímž čele je prezident komory. Exekutor je do funkce jmenován ministrem spravedlnosti na návrh exekutorské komory. Na rozdíl od soudů je exekutor závislý na dané exekuci,¹⁴ což je motivačním prvkem. Další výhodou je, že exekutor nám může poradit, zda bude případná exekuce úspěšná, dále poskytuje před a v průběhu řízení veškerou právní pomoc. Exekutoři mají postavení veřejného činitele, také jsou pro výkon své činnosti vybaveni řadou možností, pro příklad lze uvést, že s exekutorem mají povinnost spolupracovat peněžní ústavy, pojišťovny, státní orgány a další. Také je exekutorovi umožněno vstoupit za asistence policie České republiky do uzavřených prostor povinného.

Soudního exekutora si volí oprávněný ve svém návrhu na nařízení exekuce a vybere si ho ze seznamu soudních exekutorů, zpravidla by se měl volit podle trvalého pobytu povinného. Ve většině případů je uzavírána písemná smlouva o provedení exekuce mezi oprávněným a exekutorem. Exekutor má možnost po oprávněném vyžadovat zálohu na provedení exekuce.

2.4 Nároky poškozeného na náhradu škody

Nárok na náhradu škody v adhezním řízení je přiznán trestním řádem v § 228 TrŘ, tuto škodu lze přiznat jen osobě, která splňuje § 43 odst. 1 TrŘ, a tato možnost jí byla přičena podle odst. 3 TrŘ. Soud může poškozenému přiznat v odsuzujícím rozsudku nárok na celou škodu, anebo jen z části, případně ho s celým návrhem podle § 229 TrŘ odkáže na občanskoprávní řízení nebo před jiný příslušný orgán. Ovšem je také nutné podotknout, že lze uhradit jen takovou škodu, která je skutečně prokázanou za spáchaný trestný čin. Obecně se jedná o škodu způsobenou na zdraví či majetku osoby poškozené.

---

¹³ Pro vnitřní organizaci je postupováno podle platných stavovských předpisů Exekuční komory ČR.

¹⁴ Výši finanční náhrady za exekuci je upravena vyhláškou č. 330/2001 Sb.

Odškodnění poškozeného je zásadě v peněžní částce, ovšem jsou i případy, kdy poškozený může požádat o uvedení věci do původního stavu¹⁵. Pro určení škody při náhradě je postupováno podle hmotněprávních předpisů a to zejména podle občanského zákoníku, obchodního zákoníku a zákoníku práce, podle těchto hmotněprávních předpisů je postupováno při řešení jednotlivých případů.

2.4.1 Náhrada škody podle jednotlivých právních předpisů

2.4.1.1 Náhrada škody podle trestního řádu č. 141 / 1961 Sb.

Kromě již výše jmenovaných paragrafů (§ 43, § 228, § 229 TrŘ), kterými je třeba se řídit při návrhu pro odškodnění v adhezním řízení, je ještě v trestním řádu umožněno poškozenému podle § 47 TrŘ požádat o zajištění nároku vůči poškozenému, jedná se o případy, kdy hrozí, že náhrada škody bude mařena ze strany škůdce.

Další možnost, kterou trestní řád umožňuje, je vyplacení částky v cizí měně. Tato možnost je uvedena v § 228 odst. 3, písmeno a) a b) TrŘ.

2.4.1.2 Náhrada škody podle občanského zákoníku, zákon č. 40/1964 Sb.

Náhrada škody je upravena v části šesté, hlava druhá, § 415 ObčZ. Škodu mohou způsobit jak fyzické, tak právnické osoby. Odpovědnost za způsobenou škodu je třeba rozdělit na zvláštní a obecnou. Obecná odpovědnost přichází v úvahu, pokud nelze použít zvláštní odpovědnost. Další rozdělení je také při poškození zdraví a majetku.

2.4.1.2.1 Výše náhrady při poškození věci

Jedná se o nahrazení skutečně způsobené škody, ale také o ušlý zisk (§ 442 odst. 1 ObčZ), který nastal v důsledku škody. Náhrada škody je zásadně v penězích, jen v případech, pokud požádá poškozený o uvedení věci v původní stav a je to účelné a možné, hradí se škoda uvedením v předešlý stav § 442 odst. 2 ObčZ. Při škodě na majetku se vychází ze stáří a opotřebení věci, ale také za jakou cenu se tato věc nabízela v době, kdy došlo k jejímu poškození. Také může nastat situace u specifických předmětů nebo starozitností, kde nepůjde postupovat podle pravidel

---

¹⁵ Nelze praktikovat ve všech případech. Jedná se například o unikátní předměty nebo starozitnosti, v těchto případech bude nutné za pomoci znaleckého posudku určit výši náhrady. Také nelze použít ustanovení o uvedení do původního stavu v případech poškození zdraví, zde je pouze finanční odškodnění.

v § 442 odst. 2 ObčZ, v těchto případech bude nutné požádat příslušného znalce o vyčíslení škody pro nahrazení.

2.4.1.2.2 Výše náhrady při poškození na zdraví

Tuto náhradu je možné vyplácet pouze v peněžité částce, zde nelze použít ustanovení o uvedení v předešlý stav. Náhrada náleží osobám v případech, kdy je potřeba uhradit vzniklé náklady na léčení, ošetřování, případně pohřebné podle § 449 odst. 1 a 2 ObčZ (jedná se například o speciální stravu, pomocný personál a další). Stejně je tomu v případech pracovní neschopnosti, zde náleží poškozenému náhrada škody při rozdílu jeho průměrného výdělku a nemocenské § 446 ObčZ. Pokud je po pracovní neschopnosti snížený příjem poškozeného z důvodu poškození zdraví (částečný invalidní důchod anebo úplný invalidní důchod), má nárok na doplacení rozdílu mezi jeho předešlým výdělkem a jeho stávajícím příjmem (měsíční renta) § 447 odst. 1 ObčZ. V některých případech je možné jednorázově vyplatit odškodnění za poškození zdraví, v jehož důsledku je ztíženo uplatnění poškozeného v jeho společenském životě (volba povolání, partnera a další) § 444 odst. 1 a 2 ObchZ. V případech, kdy dojde k usmrcení poškozeného, náleží blízkým osobám jednorázové vyplacení odškodnění § 444 odst. 3 ObčZ.¹⁶

2.4.1.3 Náhrada škody podle obchodního zákoníku, zákon č. 513/1991 Sb.

Náhrada škody je upravena v obchodním zákoníku v části třetí, hlava první, § 373, 757 a následující ObchZ. Jedná se o náhradu škody, která vznikne v obchodních vztazích, při této náhradě je postupováno podle tohoto zákona, a pokud zde nejsou upraveny některé skutečnosti, je v těchto případech postupováno podle občanského zákoníku nebo podle obchodních zvyklostí.

Náhrada škody je řešena v části třetí, hlava první, oddíl třetí. Úvodní § 373 ObchZ stanovuje za povinnost uhradit škodu poškozené straně, pokud vůči ní byly porušeny povinnosti, ale také stanoví, kdy je tato okolnost vyloučena. Tyto okolnosti popisuje § 374, odst. 1 až 3 ObchZ.

---

¹⁶ Manželovi nebo manželce 240 000 Kč, každému dítěti, rodiči 240 000 Kč, každému rodiči při ztrátě dosud nenarozeného počatého dítěte 85 000 Kč, každému sourozenci zesnulého 175 000 Kč, každé další blízké osobě žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem jeho smrti 240 000 Kč.

V těchto vztazích je hrazena jen škoda, která mohla být předvídatelná, výše skutečné škody a ušlý zisk. Škoda, která je nad rámec plnění, již nelze nahradit. Tyto skutečnosti upravují § 379, § 380 a § 381 ObchZ, také je umožněno podle § 378 ObchZ uvedení věci v předešlý stav.

Poslední velmi důležitý § 386, odst. 1 ObchZ znemožňuje vzdát se náhrady škody před porušením povinnosti, která může nastat v budoucnosti. V odstavci dva tohoto paragrafu je také ustaveno, že soud nemůže snížit náhradu škody.¹⁷

2.4.1.4 Náhrada škody podle zákoníku práce, zákon č. 262/2006 Sb.

Jde o odškodnění, které nastane v pracovních vztazích mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Toto odškodnění je vyjádřitelné v penězích. Zákoník práce upravuje odškodnění v části jedenácté, hlavě první. Pro určení škody je postupováno z hodnoty věci v době jejího poškození. V jednotlivých skutečnostech musíme škodu dělit na obecnou a zvláštní.

Způsobená škoda a její následná náhrada může vzniknout mezi:

- a) Zaměstnancem a zaměstnavatelem nebo
- b) Zaměstnavatelem a zaměstnancem

2.4.1.4.1 Náhrada škody ze strany zaměstnance

Tyto případy upravuje § 250 až § 264 Zpr. V tomto zákoně je v dílu jedna až tři popsáno, ve kterých případech odpovídá za škodu zaměstnanec. Řešení výše náhrady škody je v dílu čtvrtém, § 257 Zpr, zde se stanovuje povinnost uhradit zaměstnavateli škodu ze strany zaměstnance (§ 250 Zpr), která je vyjádřena v penězích, pokud tuto škodu již zaměstnanec nenapravit v předešlý stav. Pokud škoda nebyla způsobena z nedbalosti, záměrně nebo při použití návykových, případně omamných látek (§ 261 Zpr), může náhrada škody činit nejvýše čtyřapůlnásobek průměrného platu zaměstnance, v předešlých případech může zaměstnavatel požadovat plné uhrazení částky. Také je ještě nutné přihlížet k zavinění zaměstnavatele (zaměstnavatel je vždy povinen prokázat zavinění zaměstnance § 250 odst. 3 Zpr), v případech zavinění dalšího subjektu je škoda rozdělena poměrnou částí, poměrné rozdělení škody je také při kolektivním zavinění škody. Pokud je se zaměstnancem uzavřena hmotná

---

¹⁷ Zde je rozdíl oproti občanskému zákoníku, kde je umožněno podle § 450 přiměřeně snížit náhradu škody.

odpovědnost, je možno podle § 259 Zpr po tomto zaměstnanci vymáhat uhrazení plné výše vzniklé škody. V případě více zodpovědných zaměstnanců za škodu je postupováno podle § 260 Zpr, zde jsou stanoveny náhrady pro jednotlivé zaměstnance (podle míry zavinění a jejich postavení).

2.4.1.4.2 Náhrada škody ze strany zaměstnavatele

Tyto případy upravuje § 265 až § 275 Zpr. Zaměstnavatel je povinen uhradit škodu, která vznikla zaměstnanci při plnění pracovních povinností.¹⁸ Náhrada škody také náleží za věci, které si zaměstnanec obvykle nenosí do práce, zde je určen limit do výše 10 000 Kč,¹⁹ ovšem v případech, kdy jsou tyto věci převzaty a uloženy u zaměstnavatele, je vzniklá škoda hrazena v plné výši. Zaměstnavatel hradí škodu v penězích za předpokladu, že škoda nebyla odčiněna uvedením v předešlý stav § 269 Zpr. Při vzniklé škodě je také posuzována poměrná odpovědnost zaměstnance k vzniklé škodě podle § 270 Zpr.

Samostatnou kapitolou jsou náhrady ze strany zaměstnavatele za poškození zdraví a nemoci z povolání zaměstnanců § 275 Zpr, v tomto paragrafu je odkazováno na zákon č. 266 / 2006 Sb.

2.4.1.1 Peněžitá pomoc obětem trestné činnosti, zákon č. 209/1997 Sb.

Oběti trestných činů může stát poskytnout jednorázovou finanční pomoc. O finanční pomoci rozhoduje ministerstvo spravedlnosti, avšak odškodnění je pouze u trestných činů na zdraví a v případech kdy odškodnění nebylo plně uhrazeno. „*Obětí se rozumí fyzická osoba, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví. Za oběť se považuje i osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.*“²⁰ Žádost pro toto jednorázové odškodnění se podává na ministerstvo spravedlnosti, nejdéle tak může být učiněno do jednoho roku od způsobení trestného činu. Výši odškodnění poškozeného²¹ stanovuje zákon takto: jednorázová částka ve výši

---

¹⁸ Toto neplatí, pokud zaměstnanec při pracovním úkolu použil bez vědomí zaměstnavatele soukromého dopravního prostředku, jiného nářadí či jiné neschválené prostředky.

¹⁹ Před novelizací zákoníku práce, byla částka stanovena do výše 5000 Kč.

²⁰ Ministerstvo spravedlnosti České republiky[online] 2009, [cit. 4. srpna. 2009]. Dostupné na WWW: <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=5119&d=106382>

²¹ Aby poškozenému mohlo být přiznáno toto odškodnění, je nutný posudek lékaře, který určí bolestné min. 100 bodů. Tuto skutečnost upravuje vyhláška č. 440/2001 Sb.

25 000 Kč, případně i více za ztrátu na výdělků této osoby v době léčení. Ovšem je nutné upozornit, že náhrada nesmí v součtu přesáhnout 150 000 Kč. Tato jednorázová náhrada je určena pro léčení, ztrátu na výdělků, pohřebné a další. Ovšem tato částka je krácena o finanční prostředky, které poškozený dostane (od škůdce, nadací a další). Zákon také stanovuje nahrazení pozůstalé osobě opět v paušální částce 150 000 Kč a součet náhrady nesmí přesáhnout 450 000 Kč. Tyto finanční prostředky poskytnuté státem musí být poškozeným vráceny do pěti let od poskytnutí této pomoci státu, ovšem zákon také stanovuje, kdy stát nemusí požadovat navrácení této pomoci.

2.5 Procesní postup při uplatňování nároku na náhradu škody

Při uplatňování nároku na náhradu škody za spáchaný trestný čin v adhezním řízení je tomuto požadavku možno vyhovět podle § 228 TrŘ, ale jen za předpokladu, že je z návrhu poškozeného patrný požadavek k nahrazení způsobené škody. Osoba poškozená má oproti obviněnému možnost požádat o uhrazení vzniklé škody, ale jen za předpokladu, pokud je tento návrh učiněn podle § 43 odst. 3 TrŘ, zároveň také tato osoba musí splňovat podmínky § 43 odst. 1 TrŘ. O tomto návrhu nemůže za poškozeného rozhodovat soud ani státní zástupce, tento návrh může podat vždy jen osoba poškozená (případně další osoby popsané v kapitole 3. 3. 7). Pokud nejsou dodrženy podmínky pro požádání o náhradu škody dle trestního řádu podle § 43 odst. 3 TrŘ, je nutné poškozeného poučit o těchto nedostatcích podle § 46 (nejdéle však před začátkem dokazování), a pokud nejsou napraveny zjištěné nedostatky před začátkem dokazování, může soud podle § 229 TrŘ odkázat poškozeného s jeho návrhem na řízení ve věcech občanskoprávních, případně na řízení před jiným příslušným orgánem.

2.5.1 Včasné uplatnění nároku na náhradu škody

Požadavek na uhrazení škody může být učiněn již ve vyšetřovacím protokolu, zde se poznamená, že poškozený žádá soud, aby již v trestním řízení rozhodl o náhradě škody (§ 59 odst. 5 TrŘ). Včasné uplatnění náhrady škody v adhezním řízení stanovuje § 43 odst. 3 TrŘ, zde je umožněno nejpozdější podání tohoto návrhu u hlavního líčení před začátkem dokazování. *„Za nejzazší okamžik, kdy přichází v úvahu uplatnění nároku, je třeba považovat moment předcházející provádění důkazů soudem (zahájení výslechu obžalovaného nebo čtení jeho výpovědi podle § 207 odst. 2 TrŘ, jedná-li se*

v jeho nepřítomnosti) a v případech, že byl vydán trestní příkaz, před jeho vydáním (§ 314 f odst. 1 písm. e) TrŘ“.²² Ovšem je nutné upozornit, že pokud poškozený v řízení vystupuje také jako svědek, což je velice častá skutečnost a svůj návrh učiní až po začátku dokazování (po vlastním výslechu), považuje se tento návrh za opožděný.

2.5.2 Uplatnění nároku na odškodnění vůči určité osobě

Při uplatňování nároku na odškodnění musí poškozený přesně určit osobu, po které bude požadovat náhradu škody. Může nastat situace, že škodu způsobilo několik obviněných (§ 20 TrŘ), zde je poté nutné přesně označit, po kterých obviněných bude náhrada vymáhána. Obvinění mohou za škodu odpovídat takzvanou solidární odpovědností, tato odpovědnost je upravena v § 438 odst. 1 ObčZ nebo podle podílu svého zavinění na způsobené škodě, zde je tato skutečnost upravena v § 257 odst. 5 ZPr. Je nutné pamatovat na včasné podání návrhu na odškodnění (kapitola 2. 5. 1), protože pokud by se poškozený rozhodl po začátku dokazování požadovat po další osobě uhrazení škody, bude tento návrh vzat za opožděný a zamítnut.

2.5.3 Podání návrhu na odškodnění za osobu oprávněnou

V některých případech může za osobu poškozenou podle § 43 odst. 1 TrŘ o návrh na uhrazení škody v odsuzujícím rozsudku podle § 43 odst. 3 TrŘ požádat také:

- a) Společný zmocněnec § 44 odst. 2 TrŘ (jedná se o případy, kdy by byla ohrožena rychlost řízení z důvodu velkého počtu poškozených)
- b) Zákonný zástupce, opatrovník § 45 TrŘ
- c) Zmocněnec podle § 50 TrŘ

2.5.4 Nutnost uvedení důvodu a výše náhrady škody

V § 43 odst. 3 TrŘ je stanoveno pro poškozené určení důvodů a výše škody, kterou uplatňuje v adhezním řízení. „K označení důvodu nároku na náhradu škody totiž stačí poměrně všeobecné tvrzení, že skutkem, pro který je obviněný (obžalovaný) stíhán

---

²² RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEŽULOVÁ, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 427 s. ISBN 978 – 80 – 7179 – 59 – 9.

(označeným v usnesení o zahájení trestního stíhání anebo v obžalobě), byla poškozenému způsobena škoda, a z tohoto důvodu uplatňuje tento nárok“.²³

Výše náhrady škody musí být stanovena přesně nebo alespoň v minimální částce. „Uvedení minimální částky v návrhu přichází v úvahu častěji v případech, kdy poškozený nezná v řízení do zahájení dokazování v hlavním líčení celou škodu, její přesnou výši“.²⁴ Výši škody, která byla řádně podaná podle § 43 odst. 3 TrŘ, je možné v průběhu řízení upřesňovat, ale nejpozději však než se soud odebere k závěrečné poradě. Důvody upřesňování výše škody mohou být při poškození zdraví, majetkové trestné činnosti (vloupání) a to v důsledku okolností, které vyjdou najevo až při hlavním líčení.

3. Postavení a práva poškozeného v adhezním řízení v České republice

3.1 Postavení a práva poškozeného v adhezním řízení

Poškozený²⁵ v adhezním řízení vystupuje jako strana žalující, avšak s tím rozdílem, že poškozený nemusí na rozdíl od státního zástupce vystupovat nestranně. Zájmy poškozeného jsou v mnoha případech totožné se státním zástupcem, ale v některých případech může nastat situace, že poškozený bude z určitých pohnutek v daném případě hledět pouze na své zájmy a státní zástupce bude muset tyto neopodstatněné skutečnosti a návrhy vyvracet. Poškozený je v trestním řádu specifikován velice široce. Jedná se o osobu, které byla trestným činem způsobena škoda na majetku, zdraví anebo morální či jiná škoda § 43 odst. 1 TrŘ, „*Trestní řád poškozenému umožňuje vystupovat jako strana (§ 12 odst. 6 TrŘ) nejen v případě, že má v trestním řízení nárok na náhradu škody způsobené mu trestným činem, ale umožňuje vystupovat každému, komu bylo trestným činem jakkoliv ublíženo, aby přispěl ke správnému a zákonnému rozhodnutí ve věci, byť by nebylo z povahy věci možné, aby uplatňoval vůči obviněnému nárok na náhradu škody*“.²⁶ Ať je již poškozenému umožněno domáhat se náhrady škody v adhezním řízení či nikoliv, disponuje řadou procesních práv, která stanovuje § 43 odst. 1 TrŘ, pokud je však poškozenému

---

²³ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEŽULOVÁ, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 429 s. ISBN 978 – 80 – 7179 – 59 – 9.

²⁴ Právní rozhledy: čtvrtletní vydání odborného právního časopisu. 1994. Praha C. H. Beck / SEVT. ISSN 1210 – 6410.

²⁵ Jedná se o fyzickou nebo právnickou osobu § 43 odst. 1 TrŘ.

²⁶ JELÍNEK, J. Poškozený v českém trestním řízení. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998. 21 s. ISBN 80 – 7184 – 618 – X.

povoleno domáhat se náhrady škody v adhezním řízení, tak v tomto případě k procesním právům poškozených podle § 43 odst. 1 TrŘ přibývá další spektrum práv pro poškozené podle § 43 odst. 3 TrŘ. Je ale velice nutné podotknout, že v trestním řízení nemůže vystupovat jako poškozená osoba spoluobviněná § 44 odst. 1 TrŘ.

Jak již bylo výše zmíněno, trestní řád č. 141/1961 Sb. rozeznává dvě skupiny poškozených a to poškozeného, kterému byla dána možnost na dosažení odškodnění v odsuzujícím rozsudku, ve kterém je nařízeno obviněnému uhradit vzniklou škodu za spáchaný trestný čin podle § 43 odst. 3 a § 228 TrŘ, a na druhé straně poškozeného, který tuto možnost na odškodnění v adhezním řízení nedostal, ovšem tento poškozený neztrácí procesní práva podle § 43 odst. 1 TrŘ, zejména se jedná o poškozené, kterým byla způsobena morální či jiná škoda, jedná se o takzvanou škodu v širším smyslu (např. poškození dobrého jména, pomluvy, křivé svědectví, činy, které narušují občanské soužití, pohlavní zneužití osoby).

3.2 Obecná definice poškozeného

Definici osoby poškozené upravuje trestní řád č. 141/1961 Sb., samotná osoba poškozená a její přesná specifikace je uvedena v hlavě druhé, oddíl sedmý, „§ 43 odst. 1 TrŘ, ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobená majetková, morální nebo jiná škoda“.²⁷ Tento výklad poškozeného je ještě třeba současně vykládat s normami trestního práva procesního a to z důvodu, že tyto normy určují, jak byl chráněný zájem poškozen na svých právech.

3.3 Procesní práva všech poškozených podle § 43 odst. 1 TrŘ

Tato práva má každý poškozený, ať již má, či nemá možnost žádat náhradu škody v adhezním řízení. Tento poškozený vystupuje v trestním řízení jako strana (žalující) podle § 12 odst. 6 TrŘ s tím, že nemá právo žádat náhradu škody v adhezním řízení (podle § 43 odst. 3 TrŘ), zejména se jedná o osoby, které jsou postihnuty morálně nebo jinak poškozeny (§ 43 odst. 1 TrŘ). Osoby poškozené, které nemohou získat náhradu škody současně s trestním řízením oproti poškozeným, kterým byla tato skutečnost umožněna podle § 43 odst. 3 TrŘ a též nezískaly z tohoto plynoucí práva,

---

²⁷ JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 81 s. ISBN 978 – 80 – 7400 – 086 – 7.

stále zůstávají procesní práva, která náleží každému poškozenému za způsobený trestný čin, a těmito právy mohou dospět k spravedlivému rozhodnutí ve své věci.

Jedná se o níže popsání práva:

3.3.1 Právo na poučení poškozeného o jeho právech

Tato povinnost pro orgány činné v trestním řízení je zakotvena v trestním řádu v § 46 TrŘ, zde je stanoveno, že každý poškozený má nárok na poučení o svých právech, ovšem je nutné upozornit, že se jedná jen o procesní práva, nikoliv o práva hmotněprávní povahy. Osobu poškozenou o jejích právech v přípravném řízení poučí vyšetřovatel, státní zástupce nebo policejní orgán, před soudem má tuto povinnost předseda senátu. Trestní řád specifikuje velice široce osobu poškozenou, ale také jí zároveň umožňuje velmi široký výběr práv. Orgány činné v trestním řízení by měly řádně poučit osobu poškozenou o jejích právech a to z toho důvodu, aby tato osoba mohla v průběhu celého řízení svá práva využít v plném rozsahu. Při poučování osob o jejich právech je nutné rozlišovat, zda se jedná o poškozeného podle § 43 odst. 1 TrŘ nebo o poškozeného, kterému byla umožněna náhrada škody podle § 43 odst. 3 TrŘ. Osoba poškozená by měla být poučena jen o právech, která je oprávněna vykonávat v daném případě RŮŽIČKA, PŮRY, ZEZULOVÁ²⁸ poukazují ve své knize na varování J. Látala o postupu orgánů činných v trestním řízení včetně soudů při poučování osob poškozených mechanickým způsobem (napsaný seznam práv) a přitom nerozlišovaly jednotlivé případy od sebe.

Pro příklad lze uvést poučení v případech, kdy by orgány činné v trestním řízení měly poučit nebo upozornit poškozeného, kterému byla například umožněna náhrada škody podle § 43 odst. 3 TrŘ, že musí návrh na náhradu škody podat včas, řádně, v jaké výši a z jakého důvodu požaduje náhradu škody, případně doložení příslušných dokladů jako jsou lékařské, znalecké posudky a řada dalších podkladů pro řízení.

---

²⁸ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEZULOVÁ, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. Praha, 2007, s. 250. ISBN 978 – 80 – 7179 – 59 – 9.

3.3.2 Poučení poškozeného (svědka) o právu na informace o propuštění nebo uprchnutí obviněného z vazby a z výkonu odnětí svobody

Důvod zavedení § 44a TrŘ²⁹ je způsoben především faktem, že dlouhodobým průzkumem byla zjištěna skutečnost častého návratu pachatelů k oběti (svědkům, v některých případech i k osobě blízké poškozených osob) trestného činu a jejímu následnému ovlivňování či dokonce znovuubližování. Zejména se může jednat o výhrůžky³⁰ nebo fyzickou likvidaci. Na tuto problematiku upozorňuje VANTUCH.³¹ Toto právo je velice důležité z důvodu, aby poškozený nebo svědek měl možnost se připravit na nastalou situaci.³²

Poškozeným je ze zákona uděleno mnoho práv na informace o probíhajícím řízení. Jedním z těchto práv je podání informací o propuštění nebo uprchnutí obviněného z vazby, ale také při propuštění nebo útěku z výkonu odnětí svobody podle § 44a TrŘ, toto poučení provádějí orgány činné v trestním řízení. Jedná se především o opodstatněné důvody, kdy hrozí poškozenému nebo svědkovi vážné nebezpečí z propuštění nebo při útěku poškozeného na svobodu. Tyto informace získá poškozený nebo svědek v přípravném řízení u soudu nebo u státního zástupce. Pokud se obviněný již nachází ve výkonu odnětí svobody, je povinností příslušné věznice podle § 321 odst. 1 TrŘ informovat poškozeného nebo svědka, který požádal podle § 44a TrŘ o vyznění při propuštění nebo útěku obviněného z výkonu odnětí svobody. Příslušná věznice je povinna podle předešlého paragrafu neprodleně písemně informovat poškozeného nebo svědka o nastalé skutečnosti, nejdéle však den po nastalé skutečnosti.

3.3.3 Právo poškozeného na to, aby při provádění úkonů trestního řízení bylo s ním jednáno tak, jak to vyžaduje význam a výchovný účel trestního řízení, a aby byla vždy šetřena jeho osobní a ústavou zaručená práva

Jedná se o velice důležité právo pro osobu poškozenou (§ 43 odst. 1 TrŘ), proti které byl spáchán trestný čin. Tato osoba se snaží prostřednictvím trestního řízení dosáhnout satisfakce. Ovšem je nutné podotknout, že osobě poškozené náleží v celém průběhu *„řízení zvláštní jednání, jak to vyžaduje význam a výchovný účel trestního řízení, a aby byla vždy šetřena jeho osobnost a ústavou zaručená práva podle*

²⁹ Při novele trestního řádu účinné od 1. 7. 2004 bylo zákonem č. 283/2004 Sb. přidáno toto nové ustanovení.

³⁰ Může se jednat o ovlivňování svědka v přípravném řízení, např. odvolání trestního stíhání.

³¹ VANTUCH, P. K informování poškozených a svědků trestného činu o odsouzení. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 1. s. 15 – 16.

³² Požádat o policejní ochranu, změnu totožnosti, bydliště a řadu dalších protiopatření.

§ 52 TrŘ“;³³ toto právo také zaručuje § 2 odst. 4 TrŘ, jedná se o zásadu zdrženlivosti a přiměřenosti (co nejmenší zásah do základních práv a svobod občana). Tyto jmenované zákony mají také za úkol předejít druhotné viktimizaci poškozených osob.³⁴ Primární a sekundární viktimizaci popisuje ČÍRTKOVÁ, VITOUŠOVÁ a KOLEKTIV ve své knize³⁵ Problémem sekundární viktimizace se zabývá BAURA.³⁶

Pro využití předešlých paragrafů lze uvést například výslech osoby mladší 15 let. U této osoby by se mělo postupovat tak, aby výslechem nebyla traumatizována, např. přílišným vyvoláním vzpomínek tím může hrozit pozdější psychické narušení vyslychané osoby. Tomuto faktu můžeme předejít přizváním pedagogického pracovníka, který nám odborně pomůže. Jako další příklad lze uvést informování veřejnosti za pomoci médií o probíhajícím řízení o trestném činu a o možném pachateli. Informace by se měly sdělovat tak, aby byl dodržen § 8a TrŘ (neuvádět ve sdělovacích prostředcích skutečnosti, které mohou zhatit vyšetřování, poškodit oběť, možného pachatele). Jako důvod lze uvést situaci, kdy je podezřelá osoba nevinná, ale i po vznesení osvobozujícího rozsudku může být tato osoba ze strany veřejnosti například šikanována.

3.3.4 Právo na použití svého mateřského jazyka před orgány činnými v trestním řízení

Pokud osoba před orgány činnými v trestním řízení podle § 2 odst. 14 TrŘ prohlásí, že neovládá český jazyk, je jí umožněno podle tohoto odstavce použít svůj jazyk anebo jazyk, který ovládá.³⁷ V případech, že tato osoba nepožádá o použití svého jazyka anebo jazyka, který ovládá, je projednávané trestní řízení a rozhodnutí vyhotovené v českém jazyce. Tato skutečnost je způsobena zejména faktem, aby strany trestního řízení (poškozený a obviněný) mohly jednat na rovnoprávné úrovni.

3.3.5 Právo činit návrhy na dokazování

Nejenom státní zástupce, obhájce obžalovaného nebo dokonce sám obžalovaný a další zákonem stanovené osoby mohou v přípravném řízení a poté před soudem, ve veřejném slyšení a při případném odvolání činit návrhy na dokazování. V řízení je dána tato možnost i osobě poškozené, která se tak aktivně může účastnit při řešení jejího

---

³³ Bulletin advokacie: měsíční vydání odborného právního časopisu. 2002. Praha: Česká advokátní komora. ISSN 1210 – 6348.

³⁴ Viktimizace - jedná se o proces, kdy se člověk stává obětí.

³⁵ ČÍRTKOVÁ, L. VITOUŠOVÁ, P. a kolektiv. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha, 2007, s. 13 – 21.

³⁶ Baura, V. Vybrané kapitoly z kriminologie. Ostrava, 2003, s. 57 – 58.

³⁷ Osoba, která neovládá český jazyk, má nárok na tlumočnicka podle listiny základních práv a svobod, článek 37, odst. 4.

případu. Toto právo mají samozřejmě i osoby, na které toto právo přešlo. Poškozený může touto aktivní činností napomoci k zajištění svých práv při rozhodování o dané věci. Před rozhodnutím se poškozený v návrzích domáhá co nejlepšího prošetření skutkového stavu věci podle § 2 odst. 5 TrŘ a může tak dopomoci k co nejefektivnějšímu prošetření. K této skutečnosti slouží zejména pro poškozené právo na návrhy, které činí pro doplnění dokazování, k této skutečnosti je osobě poškozené umožněno souhlasem předsedy senátu pokládat otázky obžalovanému podle § 215 odst. 1 TrŘ. Tento fakt je způsoben z důvodu, že v mnoha případech je sám poškozený nositelem nejlepších informací, či dokonce důkazních skutečností o spáchaném skutku, může být nejlépe informován nebo dokonce byl přímým účastníkem dané situace. Návrhy, které učiní poškozený, je nutné řádně zaprotokolovat podle § 55 odst. 1 písmena e TrŘ.

*„Takto však může ten, kdo je poškozený ve smyslu § 43 odst. 1 TrŘ, vystupovat bez omezení před okresním (obvodním) soudem. V řízení o trestných činech náležejících do příslušnosti krajského soudu (Městského soudu v Praze) podle § 17 odst. 1 TrŘ je účast poškozeného vázána na to, že její soud připustí (§ 44 odst. 2 TrŘ)“.*³⁸ Pokud je poškozený zbaven procesních práv (náležející podle § 43 odst. 1 TrŘ), nezůstane mu tedy nic jiného, než že bude své návrhy prosazovat prostřednictvím státního zástupce nebo při svém svědectví.

3.3.6 Právo nahlížet do spisu

Poškozený (podle § 43 odst. 1 TrŘ) má stejně jako ostatní zúčastněné strany³⁹ právo nahlížení do spisu, tato skutečnost je upravena § 65 TrŘ, ovšem jen v mezích, které stanovuje tento paragraf. *„Obvinění, poškození a zúčastněná osoba, jejich obhájci a zmocněnci mají právo nahlížet do spisu, s výjimkou protokolu o hlasování a osobních údajích svědka podle § 55 odst. 2 TrŘ., činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisu a jejich částí“.*⁴⁰ Právo nahlížení do spisu má poškozený jak během přípravného řízení, tak i v průběhu soudního řízení. Toto právo slouží zejména poškozenému, aby mohl zjistit, zda jsou ve spise všechny důležité skutečnosti, které mu poslouží ke správnému prošetření svého případu, a případně tyto skutečnosti doplní.

---

³⁸ LÁTAL, J. Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení. 1. vyd. Praha: SEVT, a. s. 1994. 36 s. SEVT 98 011 0.

³⁹ Obviněný, jeho zástupce, zástupce poškozeného, zmocněnec nebo opatrovník těchto osob, ovšem tato možnost je umožněna i jiným osobám, ale jen s podmínkou, že je těmto osobám toto právo umožněno předsedou senátu.

⁴⁰ JELÍNEK, J., et al. Trestní právo procesní. 1. Vyd. Praha: Linde, a. s. 2007. 194 s. ISBN 978 – 80 – 7201 – 658 – 7.

Jelikož je v mnoha případech poškozený zároveň svědkem, je v přípravném řízení toto právo na nahlížení omezeno ze strany vyšetřovacího orgánu nebo státního zástupce podle § 65 odst. 2 TrŘ. Pokud vyšetřovací orgán neumožní poškozenému nahlížet do spisu a poškozený požádá o přezkoumání proti tomuto zákazu, je povinností státního zástupce co nejrychleji tuto skutečnost přezkoumat. Pokud nahlížení do spisu zakáže přímo státní zástupce, nemůže poškozený o přezkoumání požádat. Skutečnost o nemožnosti nahlížení do spisu během přípravného řízení je zejména z důvodu možného maření nebo ohrožení přípravného řízení, tj. snížení hodnověrnosti získaných důkazů anebo výpovědi.⁴¹ Ovšem poškozenému musíme umožnit nahlédnout do spisu během řízení před soudem.

Pokud se ve spise nacházejí utajované informace, které jsou chráněny zvláštním zákonem, a údaje, na které se vztahuje nebo uznává povinnost mlčenlivosti, je bezpodmínečně nutné tyto informace utajit § 65 odst. 5 TrŘ.

3.3.7 Zastupování poškozeného

3.3.7.1 Zastupování poškozeného zákonným zástupcem nebo opatrovníkem (poručníkem)

Poškozený (fyzická osoba) může v trestním řízení vystupovat prostřednictvím svých zástupců, jako je zákonný zástupce nebo opatrovník podle § 45 TrŘ. Tato skutečnost se děje v případech, kdy je osoba poškozená nezpůsobilá k právním úkonům, anebo je způsobilá pouze částečně.⁴² Dále je omezená způsobilost právních úkonů u osob nezletilých.⁴³ Zákonného zástupce osoby nezletilé stanovuje občanský zákoník v § 27 odst. 1, mladistvého může zastupovat kterýkoliv z rodičů (případně příbuzný), jenž má plnou způsobilost k právním úkonům. Pokud mají rodiče (příbuzní) omezenou způsobilost k právním úkonům, anebo byla pozastavena rodičovská odpovědnost, potom je nezletilé osobě přidělen soudem ustanovený opatrovník podle § 27 odst. 2 ObčZ. Opatrovníka ustanoví mladistvým osobám soud také v případech, kdy jeden z rodičů způsobí trestný čin vůči svému nezletilému dítěti. V tomto případě nemůže druhý rodič dítěte zastupovat, protože by se jednalo o střet zájmů.

---

⁴¹ Pokud je poškozený zároveň svědkem, může vzniknout po prostudování spisu touto osobou snížení hodnoty této výpovědi.

⁴² O způsobilosti a omezení k právním úkonům rozhoduje pouze soud.

⁴³ Tato osoba může provádět pouze právní úkony, které jsou přiměřené její rozumové vyspělosti a věku.

3.3.7.2 Zastoupení zmocněncem

Osoba poškozená se může nechat v trestním řízení zastupovat zmocněncem podle § 50 odst. 1 TrŘ, jemuž byla ze strany poškozeného udělena plná moc k jeho zastupování. Zmocněnec může být jen osoba, která je způsobilá k právním úkonům § 50 odst. 2 TrŘ.⁴⁴ Tato osoba vystupuje za poškozeného v trestním řízení a prosazuje jeho zájmy, tzn., že zmocněnec vystupuje jako poškozený podle § 43 odst. 1 a 3 TrŘ a podává za poškozeného návrhy a opravné prostředky, též se může zúčastnit všeho, čeho se může účastnit poškozený § 51 TrŘ.⁴⁵ V mnoha případech se stává zmocněncem právní zástupce poškozeného. V případě, že za poškozeného vystupuje zmocněnec, soud doručuje písemnosti spojené s trestním řízením této osobě, jen s výjimkou pokud je poškozený vyzván, aby něco učinil osobně, je mu tato skutečnost zaslána.

3.3.8 Právo na vyloučení osob z orgánů činných v trestním řízení z důvodu podjatosti

Poškozenému, ale i ostatním stranám v trestním řízení je umožněno požádat, aby byla podjatá osoba vyloučena z trestního řízení. Podjatost osob v trestním řízení řeší § 30 TrŘ, zde jsou tyto osoby vyjmenovány v odst. 1 věta první TrŘ „(soudce nebo přísedící, státní zástupce, policejní orgán nebo osoba v něm služebně činná)“.⁴⁶ Dále pak tento paragraf stanovuje skutečnosti, kvůli kterým je podjatá osoba z případu odvolána, zejména se tak děje, když by tato osoba mohla ohrozit správné prošetření dané věci.⁴⁷

3.3.9 Právo žádat státního zástupce, aby byly odstraněny průtahy v řízení nebo závady v postupu policejního orgánu a státního zástupce konajícího vyšetřování (§ 157a TrŘ)

Aby poškozený dosáhl co nejrychlejšího a nejlepšího vyřešení svého případu, je mu umožněno právo žádat o přezkoumání postupu policejního orgánu a vyšetřujícího státního zástupce § 157a TrŘ. Na tento návrh nejsou stanoveny časové lhůty, požadavek

---

⁴⁴ Jako zmocněnec nemůže vystupovat svědek, znalec anebo tlumočník § 50 odst. 2 TrŘ.

⁴⁵ Je nutné upozornit na některé záležitosti, které musí vykonat poškozený osobně, pro příklad lze uvést svědectví, tuto skutečnost může provést pouze poškozený osobně.

⁴⁶ JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 77 s. ISBN 978 – 80 – 7400 – 086 – 7.

⁴⁷ Jako příklad lze uvést příbuzenský vztah k některé ze stran.

se předkládá státnímu zástupci, kterému je stanoveno jeho neprodlené přezkoumání a vyřízení.

Při podání žádosti podle § 157a TrŘ poškozeným je prováděna kontrola:

- **U vyšetřujícího policejního orgánu** provádí tuto kontrolu státní zástupce (§ 157a odst. 1 TrŘ). Tato kontrola probíhá z důvodu, aby poškozený nebyl ochuzen o svá práva během celého procesu. Pro příklad lze uvést nahlížení do spisu, použití svého mateřského jazyka a mnoho dalších práv náležející poškozenému podle § 43 odst. 1 TrŘ.
- **U vyšetřujícího státního zástupce** provádí tuto kontrolu státní zástupce bezprostředně vyššího státního zastupitelství (§ 157a odst. 2 TrŘ). Jedná se o případy odložení věci, zamítnutí věci a dalších skutečností souvisejících s prací státního zástupce.

Žádost podle § 157a TrŘ se vztahuje zejména na skutečnosti podle:

- § 159 odst. 5, 6 TrŘ Odložení nebo jiné vyřízení věci.
- § 161 odst. 3, 4 TrŘ Vyšetřovací orgány (prošetření trestních činů pracovníků policie, BIS a státních zástupců).
- § 171 odst. 2 TrŘ Postoupení věci jinému orgánu.
- § 172 odst. 3 TrŘ Zastavení trestního stíhání.

3.3.10 Právo na vyzoomění poškozeného o prováděných úkonech (doručování)

Poškozenému (případně osobě, která zastupuje poškozeného, kapitola 3. 3. 7) náleží ze zákona právo na vyzoomění od orgánů činných v trestním řízení o prováděných skutečnostech. „*Trestní řád stanoví, jakým způsobem se mají písemnosti doručovat, aby osoby, kterých se procesní úkony týkají, byly o nich včas a bezpečně informovány a aby nemohly mařit účinky spojené s doručováním vyhýbání se přijímání jim adresovaných písemností (§ 62 až § 64a TrŘ)*“.⁴⁸ Doručování písemností provádí orgán, který tuto písemnost vydal, nebo provozovatel poštovní služby. V některých případech lze doručovat i za pomoci policejního orgánu.⁴⁹ Poškozenému jsou

---

⁴⁸ JELÍNEK, J. et al. Trestní právo procesní. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a. s., 2007. 192 s. ISBN 978 – 80 – 7201 – 658 – 7.

⁴⁹ Pokud písemnost doručuje soud anebo státní zástupce, může k tomuto doručení využít justiční stráž.

pisemnosti doručovány podle § 63 TrŘ, pokud poškozeného zastupuje zákonný zástupce, opatrovník anebo zmocněnec, jsou pisemnosti doručovány jen těmto osobám, ovšem s výjimkou případů, kdy má sám poškozený něco vykonat (svědectví) § 62 odst. 2 TrŘ. Poškozený také může podle § 64 odst. 1 písm. b) TrŘ požádat, aby mu byly do vlastních rukou doručeny opisy rozhodnutí, proti kterým se může odvolat.

Pisemnosti, které mají být poškozenému doručeny:

„Podle § 64 odst. 1 písm. b) TrŘ opis rozhodnutí (do vlastních rukou), proti kterému může podat opravný prostředek. Podle § 159a odst. 5, 6 TrŘ usnesení o odložení věci, proti které může podat stížnost. Podle § 171 odst. 2 TrŘ usnesení o postoupení věci jinému orgánu, proti kterému může podat stížnost. Podle § 172 odst. 3 TrŘ usnesení o zastavení trestního stíhání, proti kterému může podat stížnost. Podle § 173 odst. 3 TrŘ vyrozumění poškozeného o přerušení trestního stíhání. Podle § 176 odst. 1 TrŘ vyrozumění poškozeného o podání obžaloby. Podle § 179c odst. 1 věta první, odst. 4 TrŘ vyrozumění poškozeného o odložení nebo odevzdání věci ve zkráceném řízení, toto vyrozumění provede policejní orgán nebo státní zástupce. Podle § 179 odst. 2 písm. g) TrŘ usnesení o podmíněném odložení návrhu na potrestání (proti kterému může podat stížnost) ze strany státního zástupce. Podle § 179 odst. 2 písm. f) TrŘ usnesení o odložení věci, je-li věc schválena narovnáním, proti kterému může podat stížnost. Podle § 196 odst. 1 TrŘ doručení opisu obžaloby. Podle § 198 odst. 1, 2 TrŘ vyrozumění o nařízení hlavního líčení. Podle § 233 TrŘ vyrozumění o veřejném zasedání. Podle § 309 TrŘ rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání“,⁵⁰ (blíže o této problematice v kapitole 3. 3. 11).

3.3.11 Účast při řízení

Osoba poškozená musí být o nastalé situaci vyrozuměna pisemně (viz kapitola 3. 3. 10). Trestní řád striktně stanovuje časové lhůty a nutnost vyrozumět příslušné osoby o těchto skutečnostech. V obou dvou níže jmenovaných případech stanovuje den projednávání předseda senátu.

---

⁵⁰ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEZULOVÁ, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 246 - 247 s. ISBN 978 - 80 - 7179 - 59 - 9.

3.3.11.1 Účast poškozeného při hlavním líčení podle § 198 TrŘ

Poškozenému je uděleno právo podle trestního řádu účastnit se hlavního líčení, o kterém musí být vyrozuměn. Také musí být poučen, že pokud se nedostaví k hlavnímu líčení, bude o jeho nárocích a požadavcích rozhodováno ze spisu, ovšem jen v případě, pokud zde tyto nároky a požadavky uvede.⁵¹ Hlavní líčení je nejdůležitější částí trestního řízení. Jedná se zde o trestný čin, kterým byla způsobena škoda, a poškozený může svými podněty a návrhy dopomoci k uspokojení svých nároků v trestním řízení.⁵²

3.3.11.2 Účast poškozeného při veřejném zasedání podle § 233 TrŘ

Právo zúčastnit se veřejného zasedání má nejen poškozený, ale i všechny osoby, které mohou být tímto rozhodnutím dotčeny. Tento nárok náleží i osobě, která dala podnět k tomuto zasedání. Jako i v předešlé kapitole, přítomnost poškozeného je významná (důležitá) zejména při jeho podnětech a návrzích k případu. Tyto skutečnosti jsou projednávány ve veřejném zasedání.

3.3.12 Kladení otázek vyslychaným osobám

Poškozenému je jedním z práv podle § 215 TrŘ dána možnost aktivně se účastnit trestního řízení a to tím, že může klást vyslychaným osobám otázky. Touto skutečností napomáhá poškozený k doplnění dokazování, a tak k co nejlepšímu prošetření svého případu. Možnost pokládat otázky obžalovanému poškozeným lze jen se souhlasem předsedy senátu. Je nutné podotknout, že se tak děje v případech, kdy předseda senátu skončí s dotazy na vyslychanou osobu (§ 215 odst 1 TrŘ). Poškozený, který požádá o výslech osoby, tak činí podle §215 odst. 2 TrŘ. „*Předseda senátu jim vyhoví zejména tehdy, jestliže jde o důkaz prováděný k jejich návrhu nebo jimi opatření a předložení*“⁵³ Pokud nastane situace, že jsou kladeny tyto otázky s nátlakem anebo mimo rámec zákona, předseda senátu může výslech osoby ukončit. Pokud je v případě vyslychán mladistvý, je třeba přibrat pedagogického pracovníka, který pomůže v těchto případech. Je třeba, aby tato osoba nebyla znovu traumatizovaná, vyslechnutí této osoby

---

⁵¹ Tato skutečnost je důležitá zejména pro poškozené podle § 43 odst. 3 TrŘ, kterým byla umožněna náhrada škody v adhezním řízení.

⁵² V případě, že je poškozenému umožněna náhrada škody podle § 43 odst. 3 a § 228 TrŘ, dotáže se předseda senátu, zda poškozený požaduje náhradu škody. Pokud ano, je poškozený vyzván, aby škodu řádně uplatnil, tj. včas a řádně (kapitola 2. 5).

⁵³ JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 135 s. ISBN 978 – 80 – 7400 – 086 – 7.

by mělo, proběhnou jen jednou, tuto problematiku popisuje FRIŠTAK, PROUZA, VANĚČEK, ZAJIČKOVÁ.⁵⁴

3.3.13 Právo na podání trestního oznámení a také jeho přijetí orgány činnými v trestním řízení

Poškozenému, ale také právnické osobě a zájmovému sdružení občanů je umožněno podání trestního oznámení a jeho přijetí orgány činnými v trestním řízení (policejním orgánem a státním zástupcem, ve většině případů je trestní oznámení podáváno na policejní orgán) § 158 odst. 2 TrŘ. Zároveň jsou orgány činné v trestním řízení povinny oznamovatele trestního stíhání po jeho přijetí poučit o možných důsledcích při uvedení nepravdivých informací. Tyto orgány jsou povinny prošetřit trestní oznámení a podniknout v něm patřičné prošetření. Pokud je vyšetřováním zjištěno, že skutečně došlo k trestnému činu, je orgánem činným v trestním řízení rozhodnuto o zahájení trestního stíhání.

3.3.14 Právo poškozeného dát souhlas nebo nesouhlas s trestním stíháním § 163 TrŘ

Osobám poškozeným je umožněno souhlasit, či případně nesouhlasit anebo dokonce vzít zpět podnět k trestnímu stíhání. Tuto možnost upravuje § 163 TrŘ. V § 163 odst. 1 TrŘ, kde je přesně definováno, proti kterým trestným činům lze souhlasit, nesouhlasit případně kdy lze vzít trestní stíhání zpět. Odstavec 2 stanovuje, jak má poškozený učinit patřičné kroky k souhlasu, nesouhlasu a vzetí trestního stíhání zpět, také stanovuje skutečnost, že na toto právo má poškozený nárok v celém průběhu trestního stíhání. Ovšem je nutné upozornit, že je tak možno učinit nejpozději, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. V případě, kdy byl souhlas odepřen, ho již nelze znovu udělit. K výše jmenovanému paragrafu je ještě důležité přidat § 163a TrŘ, který stanovuje, kdy není potřeba souhlas poškozeného s trestním stíháním. „*Trestní stíhání pro taxativně vyjmenované trestné činy je podmíněné souhlasem poškozeného, pokud mezi pachatelem a poškozeným je příbuzenský, ev. obdobný vztah vymezený v zákoně*“.⁵⁵

---

⁵⁴ FRIŠTAK, M., PROUZA, D., VANĚČEK, P., ZAJIČKOVÁ, E. Trestní právo hmotné a procesní. České Budějovice, 2007, s. 247 – 249.

⁵⁵ LÁTAL, J. Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení. 1. vyd. Praha: SEVT, a. s. 1994. 21 s. SEVT 98 011 0

3.3.15 Právo na poučení podle zákona č. 412/2005 (§ 58 odst. 5) o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, pokud jsou projednávány v trestním řízení (§ 51b TrŘ)

Pokud jsou v průběhu trestního řízení projednávány utajované informace, je nutné zúčastněné osoby v trestním řízení poučit podle § 51b TrŘ. Trestní řád taxativně stanovuje osoby, které je nutné poučit, a kdo je oprávněn toto učinit (§ 51b odst. 1 a 2 TrŘ). Výše jmenovaný paragraf také odkazuje na zákon č. 412/2005, § 58 odst. 5, který se touto problematikou zabývá podrobněji.

3.3.16 Právo poškozeného podat návrh, aby soud odsouzenému uložil za povinnost uhradit zcela nebo zčásti náklady spojené s trestním stíháním (§ 154 TrŘ)

Poškozenému (podle § 43 odst. 1 TrŘ) je udělena možnost požádat soud, aby nařídil obžalovanému uhradit zcela nebo zčásti náklady spojené s trestním stíháním (§ 154 TrŘ), i když poškozenému nebyl přiznán nárok podle § 43 odst. 3 TrŘ. Je nutné upozornit na skutečnost, že se v těchto případech neděje z úřední povinnosti, ale jen pokud o uhrazení těchto nákladů požádá poškozený. Toto rozhodnutí je zcela na uvážení soudu, zda poškozenému v této žádosti vyhová (§ 154 odst. 2 TrŘ). Soud musí rozhodnout, zda se jednalo o opravdu potřebně vynaložené náklady, které dopomohly ke správnému prošetření věci.⁵⁶ Rozhodnutí o přiznání nákladů spojených s trestním řízením, ať už zcela nebo jen zčásti, se projednává v samostatném řízení, ale teprve až po právní moci rozsudku. O možnost uhrazení nákladů je nutné požádat do jednoho roku od právní moci rozsudku, jinak je tato možnost promlčena § 155 odst. 2 TrŘ.

3.3.17 Právo vznést proti osobě znalce nebo jeho odbornému zaměření anebo formulaci otázek námitky § 105 odst. 3 TrŘ

Pokud je orgánem činným v trestním řízení přibrán znalec, který má objasnit skutečnosti spojené s trestným činem⁵⁷ podle § 105 odst. 1 TrŘ., je poškozenému uděleno právo vznést proti této osobě nebo její odborné způsobilosti námitku, jak stanovuje trestní řád podle zvláštního zákona, nebo proti její odborné způsobilosti (jedná se o znalosti k příslušnému oboru, podjatosti v případě...). Další skutečnost může být způsobena formulováním otázek. Jedná se například o jednostranně pokládané

---

⁵⁶ Jedná se o náklady na zmocněnce, dále o jízdné, stravné, o náklady na ubytování, bezpečnostní službu na hlídání objektu po vloupání a řada dalších.

⁵⁷ Lékařské posouzení, technické, majetkové, finanční anebo další.

otázky ku prospěchu obžalovaného. Tyto námitky jsou poškozeným v přípravném řízení směřovány ke státnímu zástupci, před soudem tuto skutečnost projednává předseda senátu, a je-li toto právo použito v rámci opravných prostředků, je tato skutečnost posuzována orgánem, který v daném opravném prostředku rozhodoval. Po prošetření všech skutečností je poškozenému sděleno, zda je jeho námitce vyhověno či nikoliv § 105 odst. 3 TrŘ.

3.3.18 Právo učinit podnět ke stížnosti při porušení zákona

Poškozenému je udělena ze zákona možnost při porušení zákona orgánem činným v trestním řízení podat stížnost podle § 466 TrŘ a § 31 odst. 1 a 2 JŘStZast. Tuto stížnost směřuje poškozený na státní zastupitelství nebo přímo na ministra spravedlnosti, který tyto stížnosti postoupí státnímu zastupitelství. Stížností pro porušení zákona se zabývá vyšší státní zastupitelství, které jako poslední tento případ řešilo. Po prošetření všech skutečností v případě státním zastupitelstvím, jsou tyto skutečnosti oznámeny ministrowi spravedlnosti a navrhnuty kroky k nápravě. Také se uvádí, zda se jedná, či nejedná o porušení zákona.

3.3.19 Právo před skončením řízení (hlavním líčením) anebo veřejným zasedáním vyjádřit se k věci

Poškozenému je podle § 43 odst. 1 TrŘ udělena možnost vyjádřit se v závěru hlavního líčení (§ 216 odst. 2 TrŘ) nebo ve veřejném zasedání (§ 238 TrŘ) k věci.⁵⁸ Tento projev může pronést až po závěrečné řeči státního zástupce. Ale je nutné upozornit na skutečnost, že pokud má poškozený zmocněnce, toto právo náleží jemu (§ 216 odst. 2 TrŘ). Vyjádření poškozeného při závěrečné řeči k projednávané věci není nijak obsahově upraveno trestním řádem. „*Poškozený se může vyjádřit ve své závěrečné řeči k otázce viny obžalovaného i k míře jeho trestního postihu a také k ochrannému opatření, byť ti poškození, kteří mají v řízení před soudem toliko procesní práva uvedená v § 43 odst. 1 TrŘ. podle poznatků praxe činí spíše výjimečně; zpravidla jsou v tomto směru pasivní*“.⁵⁹

---

⁵⁸ Hlavní řízení je projednávání věci v prvním stupni a v případě odvolání je na řadě jako druhý stupeň projednávání záležitosti ve veřejném zasedání.

⁵⁹ LÁTAL, J. Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení. 1. vyd. Praha: SEVT, a. s. 1994. 38 s. SEVT 98 011 0.

Pozor, poslední slovo má vždy obžalovaný a toto právo mu nelze odepřít § 217 TrŘ. Také toto právo nelze zaměňovat s vyjádřením poškozeného v závěru hlavního líčení anebo veřejného zasedání!

Pokud je poškozenému přiznán nárok na náhradu škody podle § 43 odst. 3 TrŘ, tak se v těchto případech poškozený vyjadřuje nejen k výše uvedeným skutečnostem, ale také ke svým nárokům v adhezním řízení. Jedná se o důvod nahrazení a výše škody.

3.4 Procesní práva poškozených podle § 43 odst. 3 TrŘ, kterým byla umožněna náhrada škody v adhezním řízení

Jak již bylo dříve v práci uvedeno, trestní řád rozeznává dvě skupiny poškozených, a to poškozené s právy podle § 43 odst. 1 TrŘ a poškozené, kterým byla umožněna náhrada škody v takzvaném adhezním řízení (§ 43 odst. 3, § 228 TrŘ). Těmto poškozeným k právům podle § 43 odst. 1 TrŘ (kapitola 3. 3) přibývají ještě další práva, které stanovuje § 43 odst. 3 TrŘ. Práva poškozeného podle § 43 odst. 3 TrŘ nemá každý poškozený, ale jen ten, kterému soud toto právo umožnil. K tomu, aby poškozený mohl požádat o náhradu škody v odsuzujícím rozsudku podle § 228 TrŘ, musí učinit některé kroky, které striktně nařizuje trestní řád (včasné a řádné uplatnění nároků). Tato možnost dřívějšího nahrazení škody má na obžalovaného působit výchovně, ale hlavně tento nástroj slouží k tomu, aby poškozený dosáhl dřívějšího odškodnění.

Jedná se o níže popsaná práva:

3.4.1 Právo uplatnit nárok na náhradu škody podle § 43 odst. 3 TrŘ

Poškozený může navrhnout, aby bylo obžalovanému v odsuzujícím rozsudku nařízeno uhradit mu vzniklou škodu (§ 43 odst. 3, § 228 TrŘ). Tento návrh na uhrazení škody může učinit za poškozeného jeho zákonný zástupce, opatrovník (poučník) anebo zmocněnec (kapitola 3. 3. 7). Poškozený (případně osoba, která za něj v řízení vystupuje) musí být poučena, že nárok na uhrazení škody musí být podán včas a řádně (blíže kapitola 2. 5)

3.4.2 Právo na zajištění majetku obviněného § 47 TrŘ

Poškozenému je umožněno požádat podle § 47 TrŘ, aby byl zajištěn majetek obžalovaného z důvodu uspokojení jeho nároků v případech, kdy hrozí, že obžalovaný bude se svým majetkem disponovat a tím pádem stěžovat nebo mařit uspokojení poškozeného. Toto zajištění může být realizováno jen do pravděpodobné výše škody. O tomto zajištění rozhoduje v přípravném řízení státní zástupce na návrh poškozeného a u soudu tak rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo poškozeného. Toto rozhodnutí o zajištění může státní zástupce a soud učinit až po podání obžaloby. Ovšem o zajištění majetku obžalovaného soud nerozhoduje z úřední povinnosti, ale jen na návrh poškozeného. Oproti tomu státní zástupce může učinit tento krok samostatně v přípravném řízení z důvodu ochrany zájmu poškozeného, zejména pokud hrozí nebezpečí z prodlení § 47 odst. 2 TrŘ. Pokud je poškozenému známo, že je obžalovaný vlastníkem movitosti nebo nemovitosti a že se tato věc nachází třeba mimo trvalé bydliště obžalovaného, uvede poškozený již v návrhu na zajištění, kde se tato věc nachází § 47 odst. 3 TrŘ. Poté soud, v přípravném řízení státní zástupce, zakáže poškozenému, aby nakládal s věcmi, které jsou uvedeny v usnesení o zajištění (například prodej, převedení na někoho jiného anebo zatížení tohoto majetku břemenem § 47 odst. 4 TrŘ).

Návrh na zajištění majetku nelze učinit v případech, kdy již bylo o návrhu rozhodnuto v jiném řízení nebo dokud nebylo zahájeno trestní stíhání.

Zajištění majetku nemůže být provedeno na věcech podle § 321, 322 OsŘ (zajištění snubních prstenů, běžných oděvů, léků a další) až podle § 47 odst. 5 TrŘ (zajištění pohledávek na výživné, dávek sociální podpory a další).

3.4.2.1 Právo podat stížnost proti rozhodnutí o zrušení zajištění na majetku obžalovaného (§ 47a TrŘ)

Poškozenému je umožněno podle trestního řádu § 47a odst. 4 TrŘ podat stížnost, která má odkladný účinek. Tato stížnost je podávána ve dvou případech a to, když obžalovaný složí finanční jistinu na účet soudu ovšem v nižší hodnotě, než je skutečná škoda. V tom případě podá poškozený proti tomu stížnost. Na nezajištěný zbytek, který není pokryt finanční jistinou provede soud, v přípravném řízení státní zástupce zbytek zajištění na majetku poškozeného podle § 47 odst. 1 TrŘ. Nebo podle § 47a odst. 2 TrŘ v situacích, kdy „*Peněžitá jistota podle odstavce 1 soud a v přípravném řízení státní*

zástupce zruší nebo omezí, jestliže pominou důvody pro zajištění nároku poškozeného nebo je zřejmé, že nárok na náhradu škody poškozeného v trestním řízení nelze přiznat nebo je podstatně nižší“.⁶⁰

3.4.3 Zastoupení zmocněncem bezplatně nebo za sníženou finanční náhradu

Poškozenému, kterému bylo umožněno náhradu škody uplatňovat podle § 43 odst. 3 TrŘ (splnit i z tohoto vyplývající podmínky) a který prokáže, že nemá dostatek finančních prostředků na zmocněnce pro zastupování při uplatňování náhrady škody podle § 43 odst. 3 TrŘ, je přiznáno, že bude zastupován zmocněncem za sníženou finanční náhradu anebo bezplatně. Poškozený musí tuto skutečnost doložit například doklady, že nedisponuje finančními prostředky, nachází se na úřadu práce a také případně doloží doklad, že nevlastní jiný majetek, kterým by bylo možno uhradit tohoto zmocněnce. Při splnění výše jmenovaných podmínek je poškozenému umožněn podle § 51a odst. 1 TrŘ nárok na bezplatnou právní pomoc nebo pomoc za sníženou finanční odměnu. Poškozenému je přidělen zmocněnec (stanovený obhájce). O tomto přidělení rozhoduje v přípravném řízení soudce okresního soudu a v prvním stupni řízení tak rozhoduje předseda senátu. Právo na takto ustanoveného zmocněnce je jen během přípravného řízení a před soudem prvního stupně.

Nárok poškozeného na bezplatnou právní pomoc nebo na pomoc za sníženou finanční odměnu pomine v případě, že se jedná o nadbytečné zastupování,⁶¹ anebo změní-li se majetkové poměry poškozeného. Tuto skutečnost upravuje § 51a odst. 4 TrŘ.

3.4.4 Náklady spojené se znaleckým posudkem, možnost požádat, aby tyto náklady nesl stát

Poškozený,⁶² kterého zastupuje zmocněnec podle § 51a TrŘ bezplatně nebo za sníženou finanční náhradu (kapitola 3. 4. 3), může také požádat, aby náklady za znalecký posudek, který si nechal vyhotovit, nesl stát § 151a TrŘ. V těchto žádostech rozhoduje předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce. Takové žádosti lze vyhovět jen v případech, kdy byl znalecký posudek opravdu zřejmě potřebný pro prošetření případu. V opačném případě je tato žádost zamítnuta. Také se tak děje

---

⁶⁰ JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 82 - 83 s. ISBN 978 - 80 - 7400 - 086 - 7.

⁶¹ Případy, kdy by byly vynaložené náklady na zmocněnce nepřiměřené oproti způsobené škodě - v těchto případech postačí k těmto úkonům sám poškozený.

⁶² Toto právo má také nemajetný obviněný.

v případech, kdy si již podobný posudek vyžádaly orgány činné v trestním řízení. Proti těmto dvěma skutečnostem je možné podat stížnost podle § 151a odst. 2 TrŘ.

3.4.5 Právo na vyrozumění poškozeného o prováděných úkonech (doručování)

Poškozenému jsou podle § 43 odst. 3 TrŘ doručovány písemnosti o prováděných úkonech jako poškozenému v odstavci 1. Taktéž funkce a podstata je stejná s poškozeným podle § 43 odst. 1 TrŘ (kapitola 3. 3. 10). Kromě písemností, na které mají nárok všichni poškození podle § 43 odst. 1 TrŘ, poškozeným podle odstavce 3 ještě přibývají další písemnosti, které jim jsou povinné orgány činné v trestním řízení doručovat.

Písemnosti, které mají být poškozenému doručeny:

- „Podle § 179g TrŘ podmíněné odložení podání návrhu na potrestání (poškozený může podat stížnost).
- Podle § 198 odst. 2 TrŘ nařízení hlavního líčení.
- Podle § 130 odst. 1 TrŘ v opisu doručit rozsudek.
- Podle § 314f odst. 2 trestní příkaz“.⁶³

3.4.6 Právo, aby se předseda senátu dotázal poškozeného před začátkem dokazování, zda navrhuje, aby byla uložena povinnost obžalovanému uhradit škodu způsobenou trestným činem

Pro co nejlepší využití práv poškozeného, kterému byla umožněna náhrada škody za způsobený trestný čin současně s trestním řízením (§ 43 odst. 3, § 228 TrŘ), je dána za povinnost předsedovy senátu podle § 206 odst. 2 TrŘ, aby se poškozeného po přednesení obžaloby, nejdéle však před začátkem dokazování, dotázal, zda poškozený navrhuje, aby obžalovanému byla uložena povinnost nahradit škodu způsobenou trestným činem a v jakém rozsahu. Velmi důležité je toto vyjádření poškozeného zaprotokolovat. V případech, kdy se poškozený nedostaví k hlavnímu líčení, se o návrhu na uhrazení této škody vychází ze spisu, ale jen v případě pokud je zde obsažen. Pokud takový návrh existuje, je povinností předsedy senátu ho přečíst

---

⁶³ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEŽULOVÁ, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 248 - 249 s. ISBN 978 - 80 - 7179 - 59 - 9.

(§ 206 odst. 2, poslední věta TrŘ). Opět je nutné tuto skutečnost zaznamenat do protokolu. „Uplatňuje-li práva poškozeného osoba, které toto právo zřejmě nepřísluší, vysloví soud usnesení, že onu osobu jako poškozeného k hlavnímu líčení nepřipustí. Takové rozhodnutí nebrání uplatnění nároku na náhradu škody (§ 206 odst. 3 TrŘ) v řízení ve věcech občanskoprávních nebo v řízení před jiným příslušným orgánem“.⁶⁴

3.4.7 Právo napadnout rozsudek soudu odvoláním § 246 TrŘ

Trestní řád umožňuje poškozenému napadnout rozsudek odvoláním. Jedná se o případy, kdy se poškozený odvolává pro nesprávnost výroku o náhradě škody § 246 odst. 1 písm. d). „Osoba oprávněná napadnout rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku může jej napadat také proto, že takový výrok učiněn nebyl, jakož i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí (§ 246 odst. 2 TrŘ)“.⁶⁵

3.4.8 Právo na přednesení konečného návrhu při veřejném zasedání o odvolání § 235 odst. 3 TrŘ

Poškozenému je umožněno v případech veřejného zasedání, kdy jsou vznášeny návrhy, aby se po jejich přednesení k těmto návrhům vyjádřil (takto lze činit jen tehdy, kdy bylo obžalovanému uloženo uhradit škodu poškozenému podle § 43 odst. 3 a § 228 TrŘ) § 235 odst. 1 TrŘ.

Jedná se o návrhy při zasedání typu: výslech svědka, znalce z oboru anebo čtení protokolu (§ 235 odst. 2 TrŘ).

3.4.9 Právo napadnout usnesení soudu, jímž byla povolena obnova řízení ve výroku o přiznaném nároku na náhradu škody

Stížnost proti usnesení (§ 141 odst. 1 TrŘ) může podat poškozený. Tato stížnost je podávána proti usnesení soudu v případech, kdy je obnoveno řízení v části, kde se jedná o přiznaném nároku na náhradu škody. „Proti rozhodnutí o návrhu na povolení obnovy je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek (§ 286 odst. 3 TrŘ)“.⁶⁶

---

⁶⁴ LÁTAL, J. Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení. 1. vyd. Praha: SEVT, a. s. 1994. 108 s. SEVT 98 011 0.

⁶⁵ JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 139 - 140 s. ISBN 978 - 80 - 7400 - 086 - 7.

⁶⁶ JANÁKOVÁ, L. et al. Texty zákonů 98 trestní zákon, trestní řád, přestupky. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 150 s. ISBN 978 - 80 - 7400 - 086 - 7.

3.4.10 Právo uzavřít dohodu s obviněným o náhradě škody za způsobený trestný čin

Pokud soud a v přípravném řízení státní zástupce dostane souhlas poškozeného, mohou zastavit trestní stíhání proti obviněnému. Poškozenému je totiž umožněno podle § 307 odst. 1 TrŘ uzavřít dohodu s obviněným o náhradě škody způsobené trestným činem. Tuto dohodu lze užít jen v případě činů, u kterých zákon stanoví horní hranici odnětí svobody do pěti let. V případech, kdy poškozený přistoupí k možnosti uzavřít dohodu s obviněným o nahrazení vzniklé škody způsobené trestným činem, musí být aktivní přístup ze strany obviněného k osobě poškozené, aby mohlo dojít k výsledné dohodě. „Dohodu, kterou ve smyslu § 307 odst. 1 písm. e) TrŘ obviněný uzavře s poškozeným o náhradě škody způsobenou trestným činem, nelze zaměňovat se soudním smírem ve smyslu § 99 OsŘ včetně jeho náležitostí a účinků uvedených v citovaném ustanovení OsŘ“.⁶⁷

Proti výše uváděnému podmíněnému zastavení trestního stíhání může poškozený podat stížnost podle § 307 odst. 5 TrŘ (tato stížnost má odkladný účinek). Dále pak může napadnout podle § 308 odst. 4 TrŘ osvědčení se obviněného ve zkušební době (je podáváno formou stížnosti, která má odkladný účinek). Touto problematikou se také zabývá ve svém článku BYZOVÁ.⁶⁸

3.4.11 Právo vyslovit souhlas ke schválenému narovnání a moci proti němu podat stížnost § 309 TrŘ

Poškozenému je umožněno podle § 309 TrŘ vyjádřit se k narovnání a případnému zastavení trestního stíhání. O této skutečnosti rozhoduje soud a v přípravném řízení státní zástupce. Obviněný a poškozený spolu musí spolupracovat. Jedná se zejména o aktivní přístup obviněného k poškozenému, aby mohlo dojít k vzájemné dohodě. Je nutné upozornit na skutečnost, že tento prostředek lze využít jen u trestných činů, u kterých horní hranice odnětí svobody nepřevyšuje pět let. Tohoto prostředku je využíváno v případech, kdy je u osoby pachatele a také podle povahy případu zřejmé, že postačí uložit podmíněný trest. V těchto případech se nemusí provádět celé trestní řízení, avšak pokud pachatel ve zkušební době nevyhoví, pokračuje se v trestním řízení dále.

---

⁶⁷ LÁTAL, J. Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení. 1. vyd. Praha: SEVT, a. s. 1994. 25 s. SEVT 98 011 0

⁶⁸ BYZOVÁ, S. Poškozený a podmíněné zastavení trestního stíhání [online]. Poslední revize 12.2.2003 [cit. 18. června 2009]. Dostupné na WWW: <http://tisk.juristic.cz/174574/tisk/old>

K narovnání podle § 309 odst. 1 TrŘ dochází zejména v případech, kdy obviněný svobodně prohlásí, že tento trestný čin (skutek) spáchal. Vzniklou škodu uhradí, případně tuto situaci odčiní jiným způsobem, a náklady s tímto spojené uhradí nebo převede na účet soudu nebo státního zástupce v částce odpovídající vzniklé škodě (ne nepoměrně vyšší) pro konkrétního adresáta k obecným účelům § 309 odst. 1 písmena a), b) a c) TrŘ. „*Obviněnému, který uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady škody, se v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání uloží, aby škodu v průběhu zkušební doby nahradil*“.⁶⁹

Pokud s tímto narovnáním podle § 309 odst. 1 TrŘ poškozený nesouhlasí, může proti němu podat stížnost podle § 309 odst. 2 TrŘ.

3.4.12 Právo učinit návrh na obnovu v neprospěch obviněného (§ 280 odst. 2 TrŘ)

Právo učinit návrh na obnovu v neprospěch obviněného podle § 280 odst. 2 TrŘ nastává v případech, kdy byl obviněný pravomocně odsouzen, a trestní stíhání bylo ukončeno způsobem, který uvádí § 277 TrŘ. Obnova trestního řízení, které bylo řádně ukončeno, se provádí z důvodů, pokud jsou zjištěny nové důkazy nebo skutečnosti, které nebyly dříve známé. Tyto důkazy mohou mít vliv na rozhodnutí o vině a trestu, ale také na výši odškodnění za způsobený trestný čin pro poškozeného § 278 TrŘ. Obnovu řízení může učinit poškozený svým návrhem (§ 280 odst. 1 TrŘ) ovšem jen prostřednictvím státního zástupce § 280 odst. 2 TrŘ.

Další důležitou součástí, kterou trestní řád uvádí, jsou skutečnosti, kdy nelze povolit obnovu řízení, toto upravuje § 279 TrŘ. Děje se tak v případech, kdy trestnost činu zanikla, prezident republiky rozhodl, aby se v trestním řízení nepokračovalo, proběhla polovina promlčecí doby trestného činu anebo pachatel zemřel.

3.4.13 Právo poškozeného požádat soud, aby nařídil obžalovanému uhradit alespoň z části náklady spojené s trestním stíháním poškozenému § 154 odst. 1 a 2 TrŘ

Poškozenému (podle § 43 odst. 3 TrŘ) trestní řád připisuje právo pro případy, kdy mu byl alespoň zčásti přiznán nárok na náhradu škody způsobenou trestným činem, aby mu byly vzniklé náklady spojené s trestním řízením obviněným uhrazeny § 154 TrŘ. Tyto náhrady jsou v samostatném rozhodnutí a vstoupí v platnost, až když

---

⁶⁹ LÁTAL, J. Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení. 1. vyd. Praha: SEVT, a. s. 1994. 22 s. SEVT 98 011 0

rozsudek nabude právní moci. Jedná se zejména o náklady, které byly účelně vynaloženy v trestním řízení (stravné, jízdné, ztráta na výdělku, přizvání znalce z oboru a další), a také náklady na přibráného zmocněnce, který zastupuje poškozeného v procesu § 154 odst. 1 TrŘ. Tyto nároky je nutné uplatnit do jednoho roku od právní moci rozsudku. Po uplynutí stanovené doby není možné tyto náklady uplatňovat § 155 odst. 2 TrŘ. Ještě je třeba upozornit, že přiznání nároku na uhrazení nákladů spojených s trestním řízením není činěno z úřední povinnosti, ale jen na návrh poškozeného. Také nelze přiznat náhradu za prostředky (důkazy, posudky, ...), které si již vyžádaly orgány činné v trestním řízení.

Trestní řád také pamatuje na poškozené, kterým soud nepřiznal nárok na náhradu škody, a to ani z části v odsuzujícím rozsudku. Těmto poškozeným je umožněno požádat o nahrazení nákladů spojených s trestním řízením, tuto možnost mají totiž i poškození podle § 43 odst. 1 TrŘ, blíže k tomuto v kapitole 3. 3. 16.

4. Náhrada škody za způsobený trestný čin ve Slovenské republice

Stejně jako Česká tak i Slovenská republika umožňuje poškozenému uplatnit nárok na náhradu škody za způsobený trestný čin souběžně s trestním řízením. Ovšem na Slovensku začala od 1. 5. 2006 platit nová právní úprava a to zákon č. 301/2006 Sb. (Trestný poriadok dále jen STřŘ) a zákon č. 215/2006 Sb. (Odškodňování osob poškozených násilnými trestnými činy). Jedná se o zákon, který řeší odškodnění obětí násilných trestných činů.

Výše jmenované zákony dávají velice silný nástroj poškozeným při jejich odškodnění. Obětem trestných činů je umožněna náhrada škody za způsobený trestný čin, ale také jim případně umožňují jejich jednorázové odškodnění.

Náhrada škody obětem trestných činů ve Slovenské republice v podstatě funguje na stejném principu jako v České republice. Avšak novelizace, kterou provedlo Slovensko v roce 2006, přinesla několik zlepšení pro poškozené. Náhrada škody za způsobený trestný čin je stejně jako v České republice součástí celého trestního řízení a také je souběžná s celým tímto řízením.

4.1 Náhrada škody za způsobený trestný čin ve Slovenské republice

Na náhradu škody za způsobený trestný čin má nárok jen poškozená osoba podle § 46 odst. 1 STřŘ, poškozený vystupuje v trestním řízení jako strana podle § 10 odst. 10 STřŘ. Tato osoba může oproti obviněnému požádat soud, aby bylo v odsuzujícím rozsudku naříděno obviněnému uhradit vzniklou škodu podle § 46 odst. 3, § 247 odst. 3, § 256 odst. 2 STřŘ. Ovšem tento nárok je ze strany poškozeného nutné učinit nejdéle do skončení vyšetřování anebo zkráceného vyšetřování (§ 46 odst. 3 a § 208 STřŘ). Z návrhu poškozeného musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši požaduje náhradu škody. Při rozhodování o náhradě škody soud postupuje striktně podle trestního řádu.

Orgány činné v trestním řízení (tj. policie, státní zástupce a soud) mají povinnost poškozeného poučit o jeho právech (§ 10 odst. 8 a 9, § 49 odst. 2, STřŘ). Zároveň při prvním kontaktu poškozeného s orgány činnými v trestním řízení jsou tyto orgány povinny poskytnout poškozenému jeho práva v písemné formě, to upravuje § 49 odst. 1 STřŘ. Poškozený se během celého řízení může nechat zastupovat

zmocněncem nebo dokonce osobou pověřenou od organizace na pomoc obětem § 53 odst. 1 STrŘ.

Při soudním jednání se poškozeného soud dotáže, zda navrhuje, aby bylo obviněnému nařízeno uhradit v odsuzujícím rozsudku poškozenému vzniklou škodu za spáchaný trestný čin podle § 46 odst. 3, § 247 odst. 3, § 256 odst. 2 STrŘ. V případech, kdy poškozený není přítomen, je o návrhu na uhrazení vzniklé škody rozhodováno podle spisu, ovšem jen v případě, pokud je zde takový návrh na uhrazení škody uveden. Pokud ano, předseda senátu tento návrh přečte § 247 odst. 3, § 256 odst. 2 STrŘ.

Pokud by projednávání náhrady škody prodlužovalo trestní řízení (bylo např. složité dokazování nebo bylo nutné provést další dokazování), pak je v pravomoci soudu poškozeného s částí případně celým tímto nárokem odkázat na občanskoprávní řízení anebo na řízení před jiným příslušným orgánem § 288 odst. 1 a 2 STrŘ. V případech, kdy je obviněný zproštěn obžaloby, je povinností soudu poškozeného s jeho nárokem odkázat na řízení ve věcech občanskoprávních nebo před jiný příslušný orgán § 288 odst. 3 STrŘ. Také se tak děje v případech, kdy je poškozenému přiznán nárok na náhradu škody jen z části, soud taktéž poškozeného odkáže s touto zbylou náhradou škody na řízení ve věcech občanskoprávních nebo před jiný příslušný orgán podle § 288 odst. 2 STrŘ.

Velice důležitý prvek ve Slovenském trestním řádu je, že poškozený s jeho nárokem na odškodnění za způsobený trestný čin nemůže být zamítnut jako neodůvodněný.

4.2 Uplatnění nároku poškozeným na odškodnění

Poškozený při uplatňování škody musí postupovat striktně podle trestního řádu, toto stanovuje § 46 odst. 3, § 247 odst. 3, § 256 odst. 2 STrŘ. Náhradu škody musí poškozený podle § 46 odst. 1 STrŘ uplatnit nejdéle do konce vyšetřování anebo zkráceného vyšetřování. Poté soud vyzve poškozeného, aby se vyjádřil, zda požaduje po obviněném náhradu škody (v jeho nepřítomnosti je o náhradě rozhodováno ze spisu). V tomto návrhu musí být přesně uvedeno, v jaké výši a z jakých důvodů tuto náhradu škody poškozený požaduje § 46 odst. 3 STrŘ.

4.3 Nároky poškozeného na náhradu škody

Poškozený má nárok žádat náhradu škody za způsobený trestný čin v případech, kdy mu „*Bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální anebo jiná škoda, anebo byla-li porušena či ohrožena její jiná zákonem chráněná práva anebo svobody*“.⁷⁰ Při zjištění výše náhrady škody se postupuje podobně jako v České republice tj. podle příslušných hmotněprávních předpisů (Občanský zákoník, Zákoník práce, Obchodní zákoník). V případech, kdy poškozené osobě bylo ublíženo na zdraví, může žádat též o jednorázové odškodnění. Tuto skutečnost upravuje zákon č. 215/2006 Sb., který je platný od 1. 5. 2006. „*Poškozený se ve smyslu tohoto zákona rozumí osoba, které byla trestným činem způsobena újma na zdraví, pozůstalý manžel a dítě. V případech, že takové osoby nejsou, je poškozený i pozůstalý rodič osoby, které byla trestným činem způsobena smrt. Újmou na zdraví se rozumí ublížení na zdraví, těžká újma na zdraví, smrt, znásilnění, sexuální násilí a sexuální zneužívání způsobené trestným činem jiné osoby*“.⁷¹ Poškozený může o toto odškodnění požádat po nabytí právní moci rozsudku anebo trestního příkazu, kde byl obviněný odsouzen, ovšem lze tak činit i v případech, kdy byl obviněný zproštěn obžaloby z důvodu nízkého věku, nepříčetnosti anebo pokud nebyl obviněný zjištěn (také se tak děje v případě, že není znám jeho pobyt). Žádost je nutné podat nejdéle do 18 měsíců po spáchání trestného činu. Pokud byl pravomocný rozsudek či trestní příkaz vydán a nabyl právní moc, je po této lhůtě nutné žádost podat nejdéle do 6 měsíců. Takto se děje i v případě, že poškozeného soud odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních či jiný příslušný orgán.

Výše tohoto odškodnění pro poškozenou osobu může být až do padesátinásobku minimální mzdy. Pro získání tohoto odškodnění musí poškozený podat písemnou žádost, ke které musí připojit pravomocný rozsudek anebo trestní příkaz, případně jiné rozhodnutí, dále pak také doklad o zranění (újmě), o příbuzenském poměru k oprávněné osobě v případě úmrtí poškozeného. Tuto žádost posoudí a zároveň v ní rozhodne Ministerstvo spravedlnosti. Na prošetření a rozhodnutí o této žádosti má ministerstvo lhůtu 6 měsíců. Tento požadavek může podat občan Slovenské republiky, osoba bez státní příslušnosti s trvalým pobytem na území Slovenské republiky nebo osoba členské

---

⁷⁰ Elektronická Zbierka zákonv SK [online] 2009 [cit. 9. srpna 2009], Dostupné na WWW: <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=18750&FileName=05-z301&Rocnik=2005>

⁷¹ RŮŽIČKA, M., PŮRY, F., ZEŽULOVÁ, J. Poškozený a adhezni řízení v České republice. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 669 s. ISBN 978 – 80 – 7179 – 59 – 9.

země EU. Pokud je vyhověno tomuto požadavku a příslušná částka na odškodnění vyplacena, je poškozený do pěti let povinen tuto částku navrátit zpět. Stát se může tohoto nároku také vzdát a poškozenému peníze ponechat. Tuto náhradu lze činit jen v případě újmy na zdraví.

Nárok na náhradu škody nepřísluší osobě, která je v případě jako spoluobviněný § 47 odst. 1 STrŘ, poškozenému, který byl plně odškodněn, nebo v případě, kdy nebyl dán souhlas s trestním stíháním § 211 STrŘ.

4.4 Organizace na pomoc obětem trestných činů

Jedná se o neziskovou organizaci podle § 10 odst. 22 STrŘ, která je nezávislá na politicích a vládních stranách. Organizace je uskupením fyzických a právnických osob, jejichž cílem je pomoc obětem trestných činů (§ 53 odst. 1 STrŘ). Činnost organizace je diskrétní a bezplatná. K tomuto úkonu má své anebo smluvní odborníky (právní zástupce, psychology a další osoby). Pomáhá obětem různých trestných činů, jako je domácí násilí, ublížení na zdraví, dopravní nehody, ale zároveň se také snaží působit preventivně. Pomoc nabízí organizace telefonicky, písemně anebo osobně v poradnách. Dále spolupracuje s dalšími nevládními organizacemi, ale i s orgány státu (Policíí, soudy a ostatními státními organizacemi).

Organizace na pomoc obětem trestných činů má své webové stránky www.pomocobetiam.sk. V úvodu nalezne poškozený již základní informace, jako jsou kontakty na pracovníky, čím se tato organizace zabývá. Nalezneme tu dokumenty k fungování organizace a její podrobný popis, také jsou zde k nahlédnutí příslušné zákony k této problematice a v neposlední řadě zde nalezneme i program prevence.

4.5 Poškozený a jeho práva

Práva poškozeného ve Slovenské republice jsou velice podobná s právy, která jsou u nás v České republice. Tento fakt je způsoben, jak už zde dříve zaznělo, z důvodu, že po rozpadu Československa (v roce 1993) obě země převzaly stávající právní úpravy. Ovšem Slovensko 1. 5. 2006 provedlo novelizaci a místo zákona č. 141/1961 Sb. byl přijat nový zákon č. 301/2006 Sb. a k tomu byl ještě přijat zákon č. 215/2006 Sb.

Slovenští zákonodárci při tvorbě zákona č. 301/2006 Sb. vycházeli ze zákona č. 141/1961 Sb., proto je velmi podobná naší právní úpravě, ovšem je nutné upozornit na skutečnost, že v některých částech tohoto zákona proběhly velice zásadní změny, nebo dokonce přibyly celé nové části.

Proto při popisování těchto práv rozeberu pouze ty skutečnosti, kde byly provedeny zásadní změny. Ostatní záležitosti, v nichž se nic neměnilo a případně méně zásadní změny, popisovat nebudu.

Poškozeného Slovenská právní úprava definuje v § 46 odst. 1 STrŘ. „*Poškozený je osoba, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální anebo jiná škoda anebo byla-li porušena či ohrožena její jiná zákonem chráněná práva anebo svobody*“.⁷² Velice důležitou změnou, která byla v této definici provedena, je v poslední větě výše citovaná definice osoby poškozené, tato věta značně rozšiřuje poškozeného. Paragraf 46 STrŘ již stanovuje některá základní práva poškozeného. Poškozený má zejména nárok oproti obviněnému, aby soud nařídil obviněnému v odsuzujícím rozsudku uhradit škodu za způsobený trestný čin podle § 46 odst. 3, § 247 odst. 3, § 256 odst. 2 STrŘ. Také mu je dána možnost podat návrhy na uzavření smíru s obviněným, případný smír může poškozený navrhopat nejen prostřednictvím státního zástupce podle § 220 odst. 1 STrŘ, ale také skrze probačního a mediačního úředníka § 46 odst. 6 STrŘ. Poškozenému je také umožněno vzdát se svých práv, písemně nebo ústně. Toto vyjádření je zaznamenáno do protokolu orgány činných v trestním řízení. Další, co § 46 STrŘ stanovuje pro poškozeného, kterému hrozí nebezpečí od obviněného, aby mu orgány činné v trestní řízení poskytly informace o propuštění obviněného z vazby, jeho útěku anebo ukončení trestu odnětí svobody, toto stanovuje odst. 8 a 9 STrŘ. Dále poškozenému náleží práva, která stanovuje tento paragraf vyjádření a souhlas s trestním stíháním, účast na hlavním líčení anebo veřejném zasedání, možnost na odvolání, použití opravných prostředků stanovených tímto zákonem.

V situacích, kdy je při projednávaném případě více poškozených, jak popisuje § 47 odst. 2 STrŘ, je v těchto případech zvolen anebo stanoven společný zmocněnec, který zastupuje poškozené. Velice důležitým bodem je ve výše jmenovaném paragrafu věta poslední, kde je nařízeno, že zástupce poškozeného nemůže vzít podaný návrh na odškodnění zpět bez písemného souhlasu poškozeného.

---

⁷² Elektronická Zbierka zákonv SK [online] 2009 [cit. 9. srpna 2009]. Dostupné ma WWW: <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=18750&FileName=05-z301&Ročník=2005>

Další nově zavedenou skutečností pro poškozeného je fakt, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny při prvním kontaktu poškozenou osobu řádně poučit o jejích právech a tato práva této osobě předat i v písemné formě. Zároveň musí poškozenému dát možnost plně tato práva využít § 49 odst. 1 a 2 STrŘ. Orgány činné v trestním řízení mají povinnost poškozeného informovat o možném odškodnění podle zákona č. 215/2006 Sb. a o organizacích na pomoc obětem trestných činů podle § 10 odst. 22, § 53 odst. 1 STrŘ (jako příklad této organizace lze uvést „Pomoc obetiam násilia“).

Poškozenému je podle § 2 odst. 10, 11 a 18, § 261 odst. 3 STrŘ umožněno navrhopvat a provádět důkazy a vyjádřit se k předloženým důkazům. Také je ještě k této skutečnosti umožněno provést výslech obviněného, znalce či svědka. Díky této skutečnosti se poškozený může velice aktivně účastnit trestního stíhání, a tím pádem se snažit o co nejlepší prošetření a rozhodnutí ve své záležitosti.

Poškozenému je také umožněno v průběhu vyšetřování nahlížet do spisu podle § 69 STrŘ, ovšem toto právo může být omezeno podle odst. 2 STrŘ. V případech, kdy je dovoleno nahlížet do spisu, je přímo v trestním řádu stanovena nutnost zachovat bankovní, telekomunikační, obchodní a poštovní tajemství (odst. 5 STrŘ). Po ukončení vyšetřování (zkrácené vyšetřování) policejním orgánem je poškozenému umožněno v přiměřené době prostudovat tento spis § 208 STrŘ.

V případech zajištění majetku obviněného má poškozený také možnost nechat zajistit *„majetková práva právnické osoby, ve kterých má obviněná osoba majetkovou účast, anebo je statutárním orgánem, členem statutárního orgánu, členem jiného orgánu, prokuristou, vedoucím organizační složky podniku, který je zapsaný do obchodního rejstříku, anebo vedoucím podniku zahraniční osoby, která je zapsaná do obchodního rejstříku“*.⁷³

Právo závěrečné řeči poškozeného (případně jeho zástupce) je na Slovensku omezeno jen pro uplatňovaný nárok škody. Tuto skutečnost upravuje § 274 odst. 2, věta poslední.

---

⁷³ Elektronická Zbierka zákonv SK [online] 2009 [cit. 9. srpna 2009], Dostupné ma WWW: <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=18750&FileName=05-z301&Ročník=2005>

5. Možné změny v adhezním řízení

5.1 Návrhy de lege ferenda pro adhezní řízení

V návrzích na zlepšení v adhezním řízení se opět nejvíce zaměřím na osobu poškozenou. Vedou mě k tomu některé případy, v nichž se s poškozeným nezachází jako s obětí, což je z mého pohledu naprosto nepřijatelné a porušuje to § 2 odst. 4 a § 52 TrŘ. Proto bych v několika níže uvedených návrzích popsal, co a proč by si nejvíce zasloužilo změnu.

5.1.1 Po skončení vyšetřování moci prostudovat spis a případně ho doplnit ze strany poškozeného

Do § 166 odst. 1 TrŘ by měla být doplněna osobě poškozené možnost prostudovat spis po skončení vyšetřování policejním orgánem a případně zde doplnit některé skutečnosti nebo nové důkazy. Momentálně je nařízeno, aby byl spis nechán k prostudování a případnému doplnění jen pro obviněného a jeho právního zástupce. Poškozenému by mělo být umožněno stejné právo, a proto by bylo dobré zakotvit tuto možnost do výše jmenovaného paragrafu i pro poškozeného a jeho právního zástupce. Tato skutečnost je velice důležitá zejména z důvodu, že soud může poškozeného s jeho návrhem na odškodnění za způsobený trestný čin v takzvaném adhezním řízení odkázat na řízení ve věcech občanskoprávních nebo řízení před jiný příslušný orgán a to zejména v případě, kdy by dokazování u soudu značně prodlužovala hlavní řízení například z důvodů provádění dalšího dokazování (§ 229 TrŘ).

5.1.2 Vystavení práv poškozeného v písemné podobě

Bylo by velice prospěšné po vzoru Slovenska zavést vyhotovení práv v písemné podobě při prvním kontaktu poškozeného s orgány činnými v trestním řízení. Ve slovenské judikatuře je tento bod uveden v § 49 odst. 1 STrŘ. Podle mého názoru by tato skutečnost mohla být velice prospěšná například tehdy, kdy se poškozený nenechá zastupovat zmocněncem s právním vzděláním.⁷⁴ Byla by proto v těchto případech pro poškozeného mnohem jednodušší orientace v jeho právech, která mu náleží jako osobě poškozené. Dále by bylo také lehce zjistitelné, zda se dostalo poškozenému řádné

---

⁷⁴ Na tuto skutečnost je nutně upozornit z důvodu, že obviněný musí být zastupován pouze osobou právně vzdělanou (obhájce) § 35 TrŘ.

poučení o jeho právech. V případě, že poškozený utrpěl psychickou újmu, nebude tak dobře vnímat práva, která mu právě sděluje vyšetřovatel. Pokud by je například dostal v písemné formě, může si je druhý den v klidu prostudovat.

5.1.2.1 Trestní příkaz – opravný prostředek

Poškozený by měl mít nárok využít opravných prostředků při trestním příkazu jako obžalovaný nebo jeho obhájce. Mělo by se tak dít v případě, kdy samosoudce rozhodne o tom, že policejní orgán a státní zástupce doložili dostatek skutečností (důkazů) ke správnému prošetření případu, a tím se může spolehlivě rozhodnout o projednávání případu *trestním příkazem* § 314e TrŘ. Takovým prostředkem odpadá nutnost projednávat případ v hlavním líčení. Ovšem je nutné podotknout, že proti trestnímu příkazu nemůže poškozený učinit opravný prostředek. Opravným prostředkem se myslí odpor proti trestnímu příkazu § 314g TrŘ. *„Odpor je zvláštním opravným prostředkem proti trestnímu příkazu, který jsou oprávněni podat obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v prospěch obviněného odvolání a státní zástupce. K podání odporu je určena lhůta osmi dnů od jeho doručení, přičemž osobám, které mohou podat odvolání ve prospěch obviněného a to s výjimkou státního zástupce, lhůta končí tímž dnem, jako obviněnému. Odpor se podává u soudu, který trestní příkaz vydal“*.⁷⁵ Soudím, že takovou skutečností je nevyvážení práv poškozeného a obviněného, a mělo by se umožnit podat odpor proti trestnímu příkazu i poškozenému (zmocněnci). K takovému řešení docházím proto, že poškozený může být znevýhodněn např. z důvodu nemožnosti prostudovat spis po skončení vyšetřování anebo zkráceného vyšetřování policejním orgánem (kapitola 3. 3. 6), a tak ztrácí možnost doplnit určité důkazy pro správné prošetření ve svém případě. V některých případech tak může poškozený přijít o nárok na náhradu škody v adhezním řízení, a tím pádem se snižuje i výchovný účinek na pachatele, ale hlavně rychlé nahrazení škody poškozenému.

---

⁷⁵ Epravo [online] 2009, poslední revize 21. 8. 2001 [cit. 22. srpna 2009], Dostupné ma WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/trestni-prikaz-jako-vyjimka-ze-zakladnich-zasad-trestniho-rizeni-12131.html>

5.2 Chystaná rekodifikace stávajícího trestního řádu č. 141/1961 Sb.

Naši zákonodárci připravili rekodifikaci trestního řádu, na oficiální server českého soudnictví je zveřejněna předkládací zpráva, věcný záměr a stručný přehled hlavních principů.⁷⁶ Důvodem rektifikace je co možná největší harmonizace našeho a evropského práva (zejména se jedná o posílení práv poškozených, sem můžeme hlavně zařadit právo na soukromí a bezpečí). Při tvorbě trestního řádu bude podobně jako na Slovensku vycházeno ze stávající právní úpravy. Chystaná reforma má být přínosná i v tom, že se má elektronizovat trestní řízení, a tím tak urychlit prováděné úkony, to například znamená přístup k informacím, lepší komunikaci a další. Chystaná rekodifikace má poškozenému přinést práva jako: *„Obdržet při prvním kontaktu s orgánem činným v trestním řízení v písemné formě informace o jeho právech v trestním řízení a organizacích na pomoc obětem trestných činů a službách jimi poskytovaných. Podat návrh na vydání předběžného opatření v řízení před soudem a dát podnět k jeho vydání v přípravném řízení. Podat stížnost proti rozhodnutí o ukončení utajení, je-li utajovaným svědkem. Podat odpor proti trestnímu příkazu. Podat stížnost proti usnesení o postoupení věci a o zastavení trestního stíhání v rámci předběžného projednání obžaloby. Požadovat náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení či náhradu morálního zadostiučinění v adhezním řízení, byť jde o poškozeného, který je současně v postavení utajeného svědka, aniž by tak došlo k odtajnění jeho identity. Podat ve lhůtě 15 dnů od právní moci usnesení o odložení z důvodu nedostatku veřejného zájmu na stíhání nebo od vyrozumění o odložení podnětu k přezkoumání usnesení o zastavení trestního stíhání z důvodu nedostatku veřejného zájmu na stíhání nejvyšším státním zástupcem na základě jeho zvláštní pravomoci rušit nezákonná usnesení nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci tzv. subsidiární žalobu. Bude zdůrazněno, že každý poškozený má právo na ohleduplné zacházení, je-li v trestním řízení vyslýchán jako svědek, zejména je nepřípustné o něm zveřejňovat citlivé údaje, zasahovat do jeho soukromí, nejde-li o zjišťování pohnutky jednání obviněného“.*⁷⁷

---

⁷⁶ Oficiální server českého soudnictví [online] 2009, [cit. 11. října 2009], Dostupné na WWW: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>

⁷⁷ Oficiální server českého soudnictví – stručný přehled hlavních principů [online] 2009, [cit. 11. října 2009], Dostupné na WWW: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>

Nově bude poškozenému podle § 43 odt. 1 TrŘ umožněno požadovat i morální zadostiučinění. Také by po rekodifikaci mělo dojít k zrovnoprávnění stran při navrhování a provádění důkazů. Státní zástupce bude navrhopvat důkazy proti obviněnému a pro prokázání trestného činu.

Závěr

Úvodem určitě stojí za zmínku, že naše a slovenské pojetí náhrady škody v adhezním řízení je koncipované úplně jinak než v některých okolních státech, pro příklad lze uvést Rakousko. Zde se jedná o soukromoprávní anebo subsidiární žalobu, v prvním případě za poškozeného vystupuje veřejný žalobce (je zmocněn poškozeným) a v druhém případě poškozený podává žalobu a vystupuje v případě sám. Blíže k této tématice v knize autora GRIVNÝ.⁷⁸

Tato práce má za úkol srovnávat práva poškozených při náhradě škody za způsobený trestný čin, při takzvaném adhezním řízení v České a Slovenské republice. Jak již bylo dříve řečeno, obě řízení jsou součástí celého hlavního řízení a striktně se řídí podle trestního řádu č. 141/1961 Sb. (Česko) a č. 301/2006 Sb. (Slovensko). Do dnešní doby v České právní úpravě trestního řádu proběhlo několik změn, avšak principiálně funguje stále stejně, již od roku 1961. Oproti tomu slovenští zákonodárci schválili novelizaci trestního řádu, která platí od roku 2006. Adhezní řízení stále plní nezastupitelnou roli při náhradě škody v trestním řízení v obou zemích. Je nutné upozornit na fakt, že náhradu škody současně s trestním řízením a případné odškodnění nařizuje také rámcové rozhodnutí Rady evropské unie 2001/220/SVV v článku 9. Ovšem je stanoveno, že je přípustná náhrada škody i jiným způsobem a jen u určitých případů (tzn. u nás občanskoprávní či jiné řízení). K adheznímu řízení také neodmyslitelně patří činnosti, které je potřebné vykonat, aby bylo možné celý proces uskutečnit. Proto je třeba pro úspěšný nárok zjistit skutečnou výši škody. Výši škody nám upravuje občanský zákoník, zákoník práce a obchodní zákoník, případně jiné právní předpisy. Je také nutné upozornit na dodržení několika dalších kroků, které jsou nutné pro úspěšné umožnění nahrazení vzniklé škody v tomto řízení, zejména se jedná o včasné a řádné uplatnění škody. Je nutno si uvědomit, že v případech, kdy obžalovaný neplní povinnosti stanovené soudem vůči poškozenému, je nutné vymáhat přisouzený nárok od soudu v adhezním řízení takzvaný „výkon rozhodnutí“ známější pod názvem „exekuce“. Tento prostředek nám zaručí dosažení našich přiznaných nároků. Tyto všechny skutečnosti popisuje část druhá, nazvaná „Adhezní řízení a s ním spojená problematika“.

---

⁷⁸ GRIVNA, T. Soukromá žaloba v trestním řízení. Praha, 2005, s. 47 – 55.

Při porovnání obou právních úprav jak č. 141/1961 Sb. (TrŘ) tak č. 301/2006 Sb. (STrŘ), srovnávám pouze významné změny, které jsou mezi jednotlivými úpravami. První výrazná změna je ve slovenské právní úpravě změněn starý § 43 STrŘ (u nás také § 43 TrŘ), který je po novelizaci nově nahrazen § 46 STrŘ. Po změně je tento bod oproti dřívějšímu rozsáhlejší, definice osoby poškozené je do značné míry stále stejná, jen je zde navíc doplněna poslední věta „*anebo byla porušena či ohrožena její jiná zákonem chráněná práva anebo svobody*“.⁷⁹ Tato formulace umožňuje rozšíření osoby poškozené, což může v některých situacích zkomplikovat projednávaný případ, např. různými subjekty, kterých se případ týká jen okrajově. Ve výše jmenovaném paragrafu jsou již zmíněna některá práva poškozeného, jako je souhlas s trestním stíháním, přiznání viny, nárok na náhradu škody, navrhování důkazů, nahlížení do spisu, účast v hlavním řízení a případné odvolání, vyjádření se k předloženým důkazům, právo závěrečné řeči⁸⁰. Podle mého názoru velice průlomová je skutečnost, že má poškozený právo při prvním kontaktu s orgány činnými v trestním řízení, aby mu tyto orgány vystavily jeho práva v písemné podobě (§ 49 odst. 1 a 2 STrŘ), což zvyšuje orientaci poškozeného bez právního vzdělání v jeho právech. Jako další významné zlepšení je fakt, že poškozenému náleží možnost prostudovat spis po ukončení vyšetřování nebo zkráceného vyšetřování od orgánu Policie. V České republice právo prostudovat spis po ukončení vyšetřování náleží jen obviněnému a jeho advokátu. Je jen na uvážení policejního orgánu, zda poskytne spis k prostudování i poškozenému. Zde by také měla po vzoru Slovenska nastat změna a právo prostudovat spis po ukončení vyšetřování umožnit i poškozenému, výhoda tohoto je, že poškozený může činit návrhy na důkazy a jiné skutečnosti ještě před začátkem soudního řízení, a tím pádem se snižuje riziko průtahů, což může v některých případech znamenat odkázání nároku poškozeného na občanskoprávní či jiné řízení. Na Slovensku při uplatnění nároku na odškodnění musí poškozený tento návrh učinit nejdéle do skončení vyšetřování nebo zkráceného vyšetřování. Oproti tomu v České republice má poškozený možnost uplatnit nárok na odškodnění až do hlavního líčení před začátkem dokazování. Velice významným právem je umožnění výslechů obviněného, svědka anebo znalce poškozeným (zmocněncem), tímto se poškozený může aktivněji účastnit trestního řízení. Zde je opět patrný velice zásadní rozdíl oproti České republice, kdy je u nás jen

---

⁷⁹ Elektronická Zbierka zákonv SK [online] 2009 [cit. 9. srpna 2009], Dostupné ma WWW: <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=18750&FileName=05-z301&Rocnik=2005>

⁸⁰ Ovšem závěrečná řeč stále náleží obviněnému.

na předsedovi senátu, zda umožní poškozenému (zmocněnci) pokládat pouze otázky obviněnému, svědkovi nebo znalci. Jako další velice vhodný a důležitý prvek považují písemný souhlas poškozeného pro jeho právního zástupce v případě, že chce od návrhu na odškodnění odstoupit, čímž je zabráněno případnému zmaření nároku poškozeného. U nás nic takového neexistuje, právní zástupce je vlastně neomezen. Poškozenému je na Slovensku dána navíc možnost skrze probačního a mediačního úředníka s poškozeným uzavřít smír, ovšem jen u případů, kdy tak stanoví zákon. Opět v České republice nic takového nenalezneme. U nás je možno pouze podmíněné zastavení trestního stíhání prostřednictvím soudu nebo státního zástupce (v přípravném řízení) § 307 TrŘ nebo narovnání § 307 TrŘ. Ovšem je také nutno poukázat na skutečnost jakéhosi omezení poškozeného na Slovensku, kde je poškozený (zmocněnec) omezen při závěrečné řeči. Poškozenému je umožněno přednést závěrečnou řeč jen v mezích jeho uplatňovaného nároku, kdežto v České republice tato řeč poškozeného není nijak upravena. Jako velice dobrou spatřuji možnost pro poškozeného podle § 53 STrŘ nechat se zastupovat pověřeným zástupcem organizace na pomoc obětem trestných činů. Znamená to značný pokrok, protože v Českém trestním řádu toto zakomponováno není. Tato organizace na Slovensku poskytuje obětem bezplatnou komplexní pomoc (blíže v kapitola 4. 4), organizace disponuje odborníky z různých oborů jako je právo, psychiatrie, medicína a dalších oborů. Tím je plně zabezpečeno důstojné zacházení s obětí při závažných trestných činech, jako je znásilnění, ublížení na zdraví nebo domácí násilí. V České republice také najdeme podobný institut s názvem „Bílý kruh bezpečí“ a řadu dalších, které se zaměřují jen na určitou skupinu poškozených. Webové stránky *Bílého kruhu bezpečí* jsou: www.bkb.cz. Tento institut se zabývá podobnými záležitostmi při pomoci těmto obětem, ovšem její místo náš trestní řád oproti Slovensku nestanovuje. Jako poslední bych srovnal jednorázové odškodnění obětí v případech, kdy byla těmto obětem způsobena újma na zdraví. Jedná se o zákony č. 207/1997 Sb. (Česko) a č. 215/2006 Sb. (Slovensko). Obě úpravy jsou v podstatě stejné, jen podle mého názoru je Slovenská právní úprava pružnější při odškodňování. V obou dvou případech musí poškozený podat písemnou žádost na ministerstvo spravedlnosti, ovšem rozdíl nastává při podávání žádosti, kdy je v České republice nutno podat tuto žádost do jednoho roku a na Slovensku do roku a půl. Dalším markantním rozdílem je výše odškodnění: v České republice je odškodnění děleno pro poškozeného paušální částkou 25 000 Kč (opakovaně však max. 150 000 Kč) a pro pozůstalé paušální částkou ve výši 150 000 Kč (opakovaně však nejvíce max. 450 000 Kč). Slovenská právní úprava řeší

lépe odškodnění a to ustanovením formulací, že poškozenému a pozůstalým náleží odškodnění ve výši 50 násobku minimální mzdy.⁸¹ Tímto se výše finanční náhrady škody může měnit podle životní úrovně občanů ve státě a není potřeba často měnit výši náhrady škody v zákoně.

Ve slovenské právní úpravě je velice dobře patrné, že zákonodárci při tvorbě nové právní úpravy č. 301/2006 Sb vycházeli ze starého znění zákona (č. 141/1961), a proto je Slovenská úprava do značné míry podobná té naší. Musím upozornit na skutečnost, že Slovensko velice významně posílilo práva poškozeného! Docházím tedy k tomu, že slovenští zákonodárci učinili zlepšení postavení poškozeného ať už pouhým upřesněním nebo dokonce doplněním celých nových částí ve výše jmenované úpravě. Poškození v obou zemích disponují velice širokým spektrem práv. Přičemž v České republice některá práva jsou jen na vůli příslušných orgánů. Jako příklad lze uvést prostudování spisu po skončení vyšetřování anebo výslech svědka. Oproti tomu na Slovensku je to již zakotveno v zákoně a poškozenému umožněno. Tímto se nijak nesnažím snižovat práva poškozených v České republice, ale myslím si, že je nutné některé části upravit, změnit anebo dokonce nově doplnit. Přeci jen si musíme uvědomit, že naše právní úprava pochází stále z roku 1961 a dříve bylo tendencí státu zasahovat do řízení a rozhodovat o vzniklé škodě. Dřívější režim musel lidem dokázat, že se o ně dokáže postarat. Někdo však může namítat, proběhlo již několik novelizací k posílení práv poškozených, ale musíme si položit otázku, byly opravdu úspěšné?

Musím vyzdvihnout, že obě dvě právní úpravy stanovují ochranu totožnosti svědků což je v některých případech velice důležité. Tato skutečnost je velice zásadní při závažných trestných činech, kdy je nutné poškozeného trestným činem chránit před pachatelem, který by se mohl mstít této oběti anebo v případech, kdy by oběti, hrozila primární či sekundární viktimizace ze strany společnosti.

V poslední, čtvrté části se snažím navrhnout některá možná zlepšení pro problematiku adhezního řízení, zde se opět soustředím na osobu poškozenou. Jako největší úskalí vidím v tom, že podezřelý (obviněný) je často více chráněn a disponuje lepšími právy než poškozený. Proto jsem navrhl jak posílit práva poškozeného, avšak co možná nejméně narušit rychlost tohoto řízení, ale také předejít případným komplikacím v tomto řízení. Jedná se zejména o právo na informace a možný opravný prostředek proti trestnímu příkazu. Myslím, že těmito body by se mohlo mnohé zlepšit v postavení

---

⁸¹ K 11. 8. 2009 je na Slovensku minimální mzda 295, 5 Euro, průměrný kurz jednoho Eura činí k tomuto datu 25 Kč. Při vynásobení tedy můžeme dostat částku pro odškodnění až 369 375 Kč.

poškozeného v České republice. Není možné zapomínat na skutečnost, že problematikou de lege ferenda se zabývají mnozí naši významní odborníci pracující v právním odvětví ať již jako soudci, advokáti nebo vysokoškolští učitelé. Tito lidé pracují stále na nových možnostech zdokonalení příslušných částí upravujících náhradu škody v adhezním řízení. Jako poslední co jsem do tohoto bodu zakomponoval, je chystanou rekonstrukce trestního řádu, kterou sledávám velice průlomovou. Značný pokrok spatřuji při posílení práv poškozeného, a tak se naše právní úprava přibližuje slovenské.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. Baura, V. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003. 108 s. ISBN 80 – 7042 – 259 – 9.
2. Burek, L., *Ústava České republiky; Listina základních práv a svobod; Parlament, ministerstva; Ombudsman; Antidiskriminační zákon*. Ostrava: Sagit, 2009. 208 s. ISBN 978 – 80 – 7208 – 755 - 6.
3. Čírtková, L., Vitoušová, P. a kolektiv. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada Publishing, a. s. 2007. 191 s. ISBN 978 – 80 – 247 – 2014 – 2
4. Dušek, J. *Metodika pro tvorbu bakalářských prací*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií., 39 s.
5. Fryšták, M., Prouza, D., Vaněček, P., Zajíčková, E. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií., 420 s. ISBN 978 – 80 – 86708 – 51 – 5.
6. Gřivna, T. *Soukromá žaloba v trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. 121 s. ISBN 80-246-1107-4.
7. Hlavas, P. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb.* Praha: Linde Praha, a. s., 2008. 271 s. ISBN 978 – 80 – 7201 – 1.
8. Ilona, S., et. Al. *Exekuce*. Ostrava – Přívoz: KEY Publishing, s. r. o. v koedici s B. I. B. S., a. s. Brno KEY Publishing, s. r. o., X s. ISBN 978 – 80 – 87071 91 – 5 (KEY Publishing, s. r. o.), ISBN 978 – 80 – 87255 – 12 – 4 (B. I. B. S., a. s.)
9. Janáková, L., et. al. *Trestní zákon, trestní řád, přestupky*. Praha: SV, s. r. o., 2008. 464 s. ISBN 978 – 80 – 7400 – 086 – 7.
10. Jelínek, J. *Poškozený v českém trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 1998. 190 s. ISBN 80-7184-618-X.
11. Jelínek, J. a kolektiv. *Trestní právo procesí*. Praha: Linde Praha, a. s. 2007. 495 s. ISBN 978-80-7201-658-7.
12. Kubíková, M., et al. *Nový zákoník práce*. Praha: SONDY, s. r. o. 2007. 507 s. ISBN 80 – 86846 – 15 – 6.
13. Látal, J. *Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení*. Praha:SVET, a. s. 1994. 255 s. SVET 98 011 0.

14. Růžička, M. Púry, F. Zezulová, J. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2007. 730 s. ISBN 978–80–7179–559-9.

Odborné časopisové zdroje

1. Látal, J. *Náležitosti řádného uplatnění nároku na náhradu škody poškozeným v adhezním řízení*. Praha: C. H. Beck/SVET. 1994. Ročník 1994, č. 2. ISSN 1210 – 6410.
2. Petříček, L. *K postavení poškozeného v trestním řízení*. Praha: C. H. Beck. 2002. Ročník 2002. Č. 6 - 7. ISSN 1213 – 5313.
3. Púry, F. *Poznámky k adheznímu řízení po novele trestního řádu*. Praha: C. H. Beck. 2002. Ročník 1. Č. 6. ISSN 1213 – 5313.
4. Vantuch, P. *K informování poškozených a svědků trestného činu o odsouzeném (obviněném)*. Praha: C. H. Beck. 2005. Ročník 2005. Č. 1. ISSN 1213 – 5313.

Elektronické zdroje

1. Bílý kruh bezpečí [online]. Praha: Organizace na pomoc obětem trestných činů, 2009 [cit. 2009 – 10 - 09]. Dostupný z <http://www.bkb.cz/index.php>
2. Byzovová, S. Poškozený a podmíněné zastavení trestního stíhání [online]. Praha: Juristic, 2009 [cit. 2009 – 06 - 18]. Dostupný z <http://tisk.juristic.cz/174574/tisk/old>
3. Epravo [online] 2009 Praha: Server s právní tematikou [cit. 2009 – 08 - 22]. Dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/trestni-prikaz-jako-vyjimka-ze-zakladnich-zasad-trestniho-rizeni-12131.html>
4. Kroupa, J. Vztah soukromých exekutorů a veřejné správy [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2008. [cit. 2009 – 05 - 09]. Dostupný z http://web.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2003/0102/pril_ex.html
5. Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Informace k zákonu č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2007. [cit. 2009 – 08 - 12]. Dostupný z <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=5119&d=106382>
6. Občanský soudní řád [online]. Praha: Epravo.cz, 2009. poslední revize 9. 2. 2005 [cit. 2009 – 05 - 15]. Dostupný z <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/obcansky-soudni-rad-612.html>

7. Občanský zákoník [online]. Praha: Epravo.cz, 2009. poslední revize 14. 2. 2005 [cit. 2009 – 05 - 14]. Dostupný z <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/obcansky-zakonik-4702.html>
8. Obchodní zákoník [online]. Praha: Epravo.cz, 2009. poslední revize 15. 2. 2005 [cit. 2009 – 05 - 15]. Dostupný z <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/obchodni-zakonik-4701.html>
9. Odškodnenie obetí trestných činov – Slovensko [online]. Slovensko: Európska justičná sieť v občianských a obchodných veciach, 2004. [cit. 2009 – 08 - 14]. Dostupný z http://ec.europa.eu/civiljustice/comp_crime_victim/comp_crime_victim_svk_sk.htm
10. Oficiální server českého soudnictví [online] 2009, [cit. 2009 – 10 - 11], Dostupné z <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>
11. Pomoc obetiam násilia [online]. Slovensko: Organizace na pomoc obětem trestných činů, 2009 [cit. 2009 – 09 - 25]. Dostupný z <http://www.pomocobetiam.sk/>
12. Trestní zákoník č. 40/2009 [online]. Praha: Epravo.cz, 2009. [cit. 2010 – 02 - 11]. Dostupný z <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-8-ledna-2009-trestni-zakonik-17001.html>
1. Wikipedia [online]. 2006, poslední revize 17. 12. 2008 [cit. 2009 – 02 - 25]. Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Trestn%C3%AD_%C5%99%C3%A1d
2. Zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti [online]. Praha: Exekutorský úřad, 2009. [cit. 2009 – 05 - 27]. Dostupný z <http://www.exekutor-praha.cz/view.php?cisloclanku=2005042201>
3. Zákon č. 215/2006 [online]. Slovensko: Elektronická databáze právních předpisů, 2009 [cit. 2009 – 12 - 08]. Dostupný z <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=19337&FileName=06-z215&Rocnik=2006>
4. Zákon č. 301/2006 [online]. Slovensko: Elektronická databáze právních předpisů, 2009 [cit. 2009 – 09 - 08]. Dostupný z <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=18750&FileName=05-z301&Rocnik=2005>

Použité zkratky

EU	- Evropská unie
JRStZ	- Jednací řád státního zastupitelství
ObčZ	- Občanský zákoník
ObchZ	- Obchodní zákoník
OsŘ	- Občanský soudní řád
Sb.	- Sbírka zákonů
STrŘ	- Slovenský trestní řád (Trestný poriadok)
TrŘ	- Trestní řád
TrZ	- Trestní zákon
ZPr	- Zákoník práce

Abstrakt

MARCÍN, L. Srovnání práv poškozených České a Slovenské republiky v adhezním řízení : bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 65 s. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Soňa Fišerová.

Klíčová slova: poškozený, práva poškozeného v České a Slovenské republice, trestní řád, náhrada škody.

Práce pojednává o adhezním řízení a sním spojenou problematikou. Jako je nárok na náhradu škody, provázanost s trestním řádem, výkon rozhodnutí, nárok na náhradu škody a v poslední řadě na procesní postup při uplatnění náhrady škody v tomto řízení. Největší část práce je však věnována právům osoby poškozené, tyto jednotlivá práva popisují. Dále se v práci zabývám náhradou škody ve Slovenské republice, opět se nejvíce věnuji osobě poškozené a jejím právům. Cílem bakalářské práce je porovnání obou právních uprav pro náhradu škody, se zaměřením na porovnání práv poškozených v jednotlivých zemích. Snažím se zjistit, která ze dvou zemí lépe upravuje náhradu škody a k tomu náležející práva pro poškozeného.

Abstract

MARCÍN, L. Comparison of the Rights of Claimants in the Czech Republic and Slovak Republic in the Collateral Proceedings: Bachelor's Degree Thesis. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií (College of European and Regional Studies), o.p.s., 2010. 65 s. p. Bachelor's Degree Thesis Supervisor JUDr. Soňa Fišerová.

Keywords: claimant, rights of claimants in the Czech Republic and Slovak Republic, Code of Criminal Procedure, damages.

The thesis deals with the collateral proceedings and the related issues, such as a claim for damages, relation to the Code of Criminal Procedure, the execution of judgments, and last but not least the claim for damages procedure in the proceedings. The largest part of the thesis is devoted to the description of individual rights of claimants. Further, the thesis deals with the damages in the Slovak Republic, again concentrating on the rights of claimants. The objective of the thesis is to compare the legal regulations of both countries applicable to damages, focusing on the comparison

of the rights of claimants in individual countries. In the thesis, I try to establish which of the two countries regulates damages and the related rights of claimants in a better manner.